

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra biologie

**Aranžování v ročních obdobích pro
mateřskou školu s využitím nebezpečných
rostlin**

Bakalářská práce

Brno 2011

Autor práce:
Bohdana Vlčková

Vedoucí práce:
Ing. Helena Jedličková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v přehledu použitých zdrojů.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v Brně v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

Brně dne 3. dubna 2011

Bohdana Vlčková

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Heleně Jedličkové, Ph.D. za ochotnou a obětavou pomoc a za čas, který mi věnovala během mého zpracování bakalářské práce. Děkuji paní ředitelce Mgr. Yvoně Hrbáčkové za poskytnutí prostoru k realizaci praktické části. Díky patří i mé rodině a přátelům, kteří mě psychicky i svými radami povzbuzovali.

Obsah

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	
1. VZDĚLÁVÁNÍ PRO 21. STOLETÍ.....	9
1.1 KLÍČOVÉ KOMPETENCE.....	9
1.2 INTELIGENCE A VZDĚLÁVÁNÍ PRO ZDRAVÍ.....	10
2. TRADICE A ZVYKY.....	11
3. KRÁSA, ARANŽOVÁNÍ, FLORISTIKA.....	13
3.1 ZÁKLADNÍ POJMY VE FLORISTICE	14
3.2 ESTETICKÉ PRVKY.....	15
3.3 ESTETICKÉ PRINCIPY.....	19
3.4 ARANŽOVACÍ STYLY.....	22
3.5 ARANŽÉRSKÉ POSTUPY.....	25
3.6 ROSTLINNÝ MATERIÁL K ARANŽOVÁNÍ A VAZBĚ.....	29
3.6.1 Bylinné rostliny.....	29
3.6.2 Dřevnaté rostliny.....	31
3.6.3 Rostliny k sušení.....	32
3.6.4 Ošetření a péče o řezané rostliny.....	33
3.7 TECHNICKÉ A DOPLŇKOVÉ MATERIÁLY.....	34
3.7.1 Nářadí a jiný technický materiál.....	34
3.7.2 Nádoby.....	35
3.7.3 Aranžovací materiál.....	36
4. BEZPEČNOST PRÁCE PŘI ARANŽOVÁNÍ.....	38
4.1 NEBEZPEČNÉ ROSTLINY.....	39
4.1.1 Přehled jedovatých rostlin.....	39
4.1.2 Přehled alergenních rostlin.....	41
4.2 NEBEZPEČNÉ TECHNOLOGIE.....	44
4.2.1 Vlastní pozorování a doporučení pro aranžování s dětmi.....	45
5. CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	46

PRAKTICKÁ ČÁST

6. METODIKA	47
6.1 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY.....	49
6.2 HARMONOGRAM PRŮZKUMU.....	49
7. VÝSLEDKY	50
7.1 METODICKÝ LIST Č. 1 "VYNÁŠENÍ ZIMY" (jarní aranžmá).....	50
7.2. METODICKÝ LIST Č. 2 "POUŤ" (vázaná kytička).....	54
7.3 METODICKÝ LIST Č. 3 "LOUČENÍ SE ŠKOLKOU" (vázaná kytice).....	58
7.4. METODICKÝ LIST Č. 4 "SVÁTEK" (vypichovaná nádoba).....	62
7.5 METODICKÝ LIST Č. 5 "ŠTĚDROVEČERNÍ NADÍLKA" (svícen).....	66
8. DISKUZE.....	70
ZÁVĚR	72
RESUMÉ	74
SUMMARY	74
OBRAZOVÁ DOKUMENTACE.....	75
PŘEHLED FOTOGRAFIÍ.....	76
PŘEHLED POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	77
PŘÍLOHY	

ÚVOD

Motto:

„Nic nerozjasní místnost tak, jako oslnivě uspořádané čerstvé květy.

Nic nerozjasní srdce člověka tak, jako květiny věnované z lásky, o to více, když jsou vytvořeny a darovány dítětem.“

Jane Newdicková

Děti, které chtějí a mají zájem tvořit z květin, neříkají „já to neumím,“ ale snaží se zapojit vlastní představivost, fantazii a uskutečnit svoji touhu. Je třeba nabídnout možnost uplatnit a zviditelnit to, co se skrývá v jejich dětském nitru.

Ano, i děti se mohou angažovat a připojit k rozzáření našich domovů a srdcí svých nejbližších, zvláště pak maminky, přípravou květinových dekorací. Můžeme jim pomoci hledat příležitosti, ke kterým mohou květiny zdobit, ať už z řad svátků, zvyků či tradic. Ale na druhou stranu děti rády dělají radost, když květinu předají i ve všedních okamžicích spontánně se slovy: „Mami, ta je pro tebe...“ V tuto chvíli si ani neuvědomují, že některé z použitých květin mohou být jedovaté nebo jinak nebezpečné. Přítomnost těchto rostlin na nás číhá skoro na každém kroku.

„Kdo by se nechtěl nechat unést květinovou nádherou pravidelně se střídajících ročních období a vyrobit si sám své květinové dekorace? A to nemusíme být hned floristy – profesionály!“ (Langerová, 2007, s. 3).

Aranžováním otevíráme prostor pro seznámení se s proměnami v přírodě během roku. Je ovšem vhodné, pokud budou děti zapojeny do sběru rostlin při vycházce do lesa, na louku, k rybníku nebo na zahradu v mateřské škole.

Možná děti vnímají důvěru, kterou k nim máme, pokud jim svěřujeme do rukou práci s živým rostlinným materiálem. Zde nabízíme možnost zodpovědného postoje a vcítění se do role skutečných mistrů. Další možností, která se otevírá při aranžování, je rozmlouvání a uvažování o „rostlinkách, kytičkách“, o jejich klíčení, růstu, životě, ochraně a neméně často o názvech, barvách, vůních a všech těch otázkách, které na toto téma vyvstávají z dětské mysli.

A o to nám pedagogům v mateřské škole vlastně jde, vytvářet situace a podnětné prostředí pro prožitkové učení, které je pro děti vysoce přínosné, zajímavé a hlavně efektivnější než výklad pedagoga v podobě předávání informací.

Z těchto důvodů by mohly mateřské školy zařazovat využití aranžérské techniky do integrovaných bloků školního vzdělávacího programu mateřských škol.

Pro téma bakalářské práce jsem se rozhodla na základě vlastních zkušeností s aranžováním a náplní současné formy studia. Protože ráda tvořivě pracuji s květinami, vystudovala jsem střední zahradnickou školu a začala pracovat v květinářství. Zde jsem poznávala květiny z pohledu uživatelské praxe. Protože mám ráda děti, obdivuji jejich bezprostřední tvořivost a chtěla bych s nimi spojit svoji praxi, začala jsem studovat tuto školu. Propojením obou zájmů by měla být bakalářská práce, zaměřená pro pedagogickou praxi v mateřských školách.

V životě se běžně děti i dospělí setkávají také s rostlinami, které mohou poškodit jejich zdraví. Ať už to jsou rostliny jedovaté, vyvolávající alergické reakce nebo rostliny nebezpečné ostny, trny atd. Domníváme se, že je vhodnější s nebezpečnými rostlinami děti seznámit a preventivně je učit s nimi zacházet, než děti od nebezpečí izolovat. Vždyť i v pohádce o Šípkové Růžence se lze s touto problematikou setkat.

K praktickým činnostem s rostlinným materiálem u dětí předškolního věku budou zvoleny jednoduché techniky aranžování, které děti zvládnou samy nebo s dopomocí dospělého. Hlavním cílem práce je ověřit použitelnost vybraných aranžérských postupů u dětí sledované věkové kategorie.

Dílčím cílem teoretické části je vytvořit ucelený informační odborný materiál pro pedagogy mateřských škol: vymezit základní pojmy z aranžování a popsat vybrané metody a techniky, které jsou použitelné v mateřské škole. Dále vytvořit seznamy květin, vhodných k řezu, použitelných při aranžování s dětmi. Důležitou kapitolou bude přehled rostlin jedovatých a alergenních.

Cílem praktické části je metodický odborný materiál pro pedagogy mateřských škol, v praxi ověřené vybrané náměty z aranžování u dětí předškolního věku. Experimentem bude využití rostlin jedovatých a alergenních, s výjimkou prudce jedovatých a silně alergenních. Konkrétním aktivitám bude vždy předcházet upozornění na bezpečnost práce s těmito rostlinami. Součástí výstupů bude hodnocení pracovního nasazení dětí, dále pak sledování úrovně dovedností a vyhodnocení zájmu o rostliny a danou tematiku. Takto chceme ověřit, zda navržené metody aranžování je možné využít jako součást metodiky poznávání přírody. Předpokládáme, že využití navržených technik může vést u dětí předškolního věku k obdivování přírody a následně k zájmu o její ochranu.

Zvolené téma má ověřit a dokázat, že děti předškolního věku mohou vytvářet zajímavá, moderní a vkusná aranžérská díla. Odborná literatura uvádí, že vystavením

„svého“ díla je u dítěte podněcován estetický vztah k prostředí. A navíc se domníváme, že metodou prožitkového učení mohou děti získávat elementární poznatky o rostlinách i tradicích.

Aranžérské kompozice jsou zacíleny na tradice, zvyky a svátky. Obsahově je bakalářská práce rozdělena podle ročních období. Pro využití v pedagogické praxi budou témata zpracována ve formě metodických listů a doplněna fotodokumentací na příloženém CD. Doufáme, že je učitelé zařadí do svých školních vzdělávacích programů a děti se budou „učit hrou“.

Sledování změn ve znalostech, dovednostech a hodnotách, projevujících se v postojích, může být zajímavým námětem pro další výzkum.

Foto č. 1 Radost dětí při aranžování (Vlčková, 2010)

TEORETICKÁ ČÁST

1. Vzdělávání pro 21. století

Vzdělávání v České republice pro 21. století je v souladu s trendy vzdělávání Evropské unie podle Bílé knihy EU. Dle trendů vzdělávání v Bílé knize ČR jsou vytvořeny Rámcové vzdělávací programy, včetně Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Na jeho základě každá mateřská škola vytváří Školní vzdělávací program (ŠVP) pro svůj region a specifikum. Ve ŠVP je koncipován rozvoj kompetencí, které mají vést budoucího občana k celoživotnímu vzdělávání (Kotásek a kol., 2001).

1.1 Klíčové kompetence

Přehled kompetencí, které mají být rozvíjeny v preprimárním vzdělávání, je uveden v RVP PV (www.rvp.cz).

V následujících řádcích budou blíže popsány kompetence, týkající se cílů této práce.

Kompetence k učení

- DÍTĚ soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů
- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
- učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo, dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům
- učí se hodnotit svoje pokroky i oceňovat výkony druhých

Kompetence k řešení problému

- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti

Komunikativní kompetence

- DÍTĚ ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky a odpovědi, rozumí slyšenému a vede smysluplný dialog

Sociální a personální kompetence

- DÍTĚ se ve skupině dokáže prosadit, ale i podřít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí

Činnostní a občanské kompetence

- DÍTĚ má smysl pro povinnost ve hře, v práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých
- ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí

(Smolíková a kol., 2004)

1.2 Intelligence a vzdělávání pro zdraví

Podle RVP PV je jedním z dílčích vzdělávacích cílů vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu. Z tohoto důvodu se také zabýváme problematikou seznamování dětí s nebezpečnými rostlinami a nebezpečím při aranžování.

Ochranu zdraví při práci je nutné rozvíjet u všech dětí, ale u každého dítěte je třeba individualizovat způsob, kterým se dítě učí. Protože podle Gardnera existuje nejméně 7 typů inteligence. Teorii mnohočetné inteligence uvádí Gardner (1999).

Předpokládáme a dále uvádíme, že dítě předškolního věku může skrze činnosti s rostlinným materiálem směřovat k rozvoji těchto typů inteligence:

Verbální: rozhovory (při motivaci, činnosti a zhodnocení), recitace verše, vyprávění.

Logicko – matematická: manipulace s materiálem (třídění, přiřazování), používání matematických pojmů (kratší, delší, větší, menší, výška, šířka).

Prostorová: návrhářství, uspořádání materiálu v prostoru (aranžování, vazba).

Interpersonální: týmové aranžování (organizace, domluva, spolupráce).

Intrapersonální: vlastní pocity a prožitky při samostatné práci (aranžování, vazba).

Přírodní: pobyt v přírodě, sběr rostlinného materiálu, prostor k vnímání proměn v přírodě během roku.

(Gardner, 1999)

2. Tradice a zvyky

„Paměť národa je jeho lidová kultura. Lidové tance, písně, slovesnost, zvyky a předměty jsou cenným dědictvím, které může být zdrojem poznání, radosti a tvořivé inspirace i pro současného člověka“ (Šottnerová, 2004, s. 5).

„Těžko najít během roku týden, v němž by nebyl ani jediný výjimečný den. Mohou to být narozeniny či svátek blízkého člověka, přátelské posezení u oběda, rozloučení se s kamarády ve škole na konci školního roku, ale také oslava některého z ročních období apod. Dále jsou tu významné dny a svátky jako Vánoce, Nový rok, Velikonoce, Den díkůvzdání a další. Při všech těchto svátcích hrají květiny významnou úlohu. Po staletí jsou pro lidi na celém světě symbolem oslav. Ať už jde o událost formální nebo neformální, přítomnost květin ji zpříjemní“ (Hillier, 1994, s. 185).

V mateřské škole se pro aranžování mohou využít tradice a zvyky:

JARO

Vynášení zimy (metodický list č. 1)

Řada zvyků se pojí s příchodem jara. *„Rituál vynášení zimy a vítání jara byl pro naše předky významnou událostí, kterou prožívalo celé společenství“ (Ondráčková, 2008, s. 50).*

Velikonoce

Šottnerová (2004) uvádí historii vzniku velikonoční tradice s jejími zvyky. *„Velikonoce jsou tradiční oslavou jara, současným jazykem nazývané Svátky jara. Slaví se vždy po jarní rovnodennosti, první neděli po jarním úplňku“ (Šottnerová, 2004, s. 5).*

Máje

Další ze zvyků se slaví v květnu, kdy už je jaro v plném proudu. *„Lidová oslava prvního květnového dne. Kořeny této tradice sahají pravděpodobně hodně hluboko do minulosti. Ústředním zvykoslovným předmětem je máj neboli májka, májek – ověncový strom, symbolizující jaro a lásku“ (Šottnerová, 2007, s. 52).*

Den matek

Patří mezi svátky, které vzdávají poctu a dík ženám. *„Jedinečnost a nepostradatelnost ženy ve společnosti si zaslouhuje její ocenění. Svátky, které vzdávají hold ženám, mají ve světě dlouhou tradici. Oslava připadá vždy na druhou květnovou neděli“ (Šottnerová, 2007, s. 57).*

LÉTO

Pouť (metodický list č. 2)

„*Putování někam, většinou na nějaké místo související s některým z celé řady světců*“ (Šottnerová, 2006, s. 23). Pouť se může slavit v místě bydliště na svátek patrona místního kostela nebo kaple. V některých regionech se s poutí spojuje tradice přítomnosti stárků v krojích.

Rozloučení s předškoláky (metodický list č. 3)

Probíhá na konci školního roku, předškoláci se loučí se školkou. Nechybí slavnostní atmosféra, předání dárku pro vzpomínku na mateřskou školu. Slavnost může mít mnoho podob, např. předávání šerpy, přítomnost obecního zastupitelstva i rodičů, „vymetání“ ze školky, vystoupení předškoláků, občerstvení apod.

PODZIM

Svátek – oslava jména dítěte (metodický list č. 4)

Svátky se slaví během celého roku, souvisí se jmény světců uvedených v kalendáři. Oslava jména dítěte probíhá v mateřské škole nejrůznějšími způsoby. Ve slavnostní den děti například malují oslavenci obrázek, blahopřejí, zpívají, vyrábějí „trůn“ apod.

Dary země – sklizeň

Na podzim dozrávají některé druhy plodů, které hýří svými barvami a lze je různě využívat. „*Koncem léta chodí hodně lidí sbírat šípky, jeřabiny a jiné podzimní plody. Používají je buď na okrasu nebo na marmeládu a některé i na čaj. Na šípky i dnes chodí často rodiče s dětmi*“ (Kukal, Vinduška, 2010, s. 68).

ZIMA

Advent

Čas, který nastává na začátku zimy a je příležitostí pro adventní dekorace. „*Adventní období začíná v neděli, která je nejbližší ke svátku sv. Ondřeje a trvá asi 4 týdny. Latinské slovo advent znamená příchod. Věřící lid se v tomto čase připravuje a očekává příchod (narození) Spasitele*“ (Šottnerová, 2005, s. 6).

Vánoce (metodický list č. 5)

Jsou slavnostním časem, který je spojen s množstvím zvyků a tradic. „*Vánoční svátky začínají 24. prosince – Štědrý den, název připomíná štědrost Boha Otce. 25. prosince - Hod boží vánoční, připomínáme si narození Ježíše v Betlémě. 26. prosince – Svatý Štěpán, tradicí jsou obchůzky koledníků*“ (Šottnerová, 2004, s. 8).

3. Krása, aranžování, floristika

„Cílem vázání a aranžování květin je tak jako u ostatní umělecké tvorby **krása**“ (Pokorný a kol., 1971, s. 13).

„Pobyt v interiérech nám zpříjemňují pokojové rostliny. Jsou to rostliny pěstované po celý rok v uzavřených prostorách. Stejně tak zkrášlují naše prostředí i rostliny sezonní – řezané květiny, ze kterých vhodným aranžováním vytvoříme dekorativní prvek každého interiéru“ (Dytrtová, 2003, s. 7).

„Krásou a dokonalým uspořádáním všech zúčastněných prvků podle estetických zásad se zabývá **floristika**. Pokud jde o prvky, které tvoří vazačskou nebo aranžérskou kompozici, pak jsou to především řezané květiny nebo jiné části rostlin, např. větvičky, listy, plody (viz kap. 3.6), dále květiny v květináčích, nádoby a různé doplňky, jako látky, šňůry, mech, dřevo, kov, sklo, popřípadě i stuhy nebo jiný materiál“ (Pokorný a kol., 1971, s. 15).
Technické a doplňkové materiály (viz kap. 3.7).

„**Floristy**“ se mohou stát i děti, které dovedou tvořit kompozice barevně i tvarově vyvážené, a to zcela intuitivně.

„V aranžování květin je pak výsledným dílem kytice různých druhů, věnec, košík, květinová mísa, i úprava květin v interiéru nebo květinová výstava“ (Pokorný a kol., 1971, s. 15).

Ve floristice se používají latinské, české a uživatelské názvy rostlin. V bakalářské práci budou latinské názvy psány velkým počátečním písmenem, české názvy malými písmeny a uživatelské budou odlišeny kurzívou.

V následujících kapitolách (3.1 až 3.4) budou použity materiály z různých zdrojů, které zpracovala Ševčíková (2009).

Foto č. 2 Děti v MŠ floristy (Vlček, 2010)

3.1 Základní pojmy ve floristice

„*Eстетika je nauka, která se zabývá poznáváním a hodnocením podstaty krásy, vnímáním pocitů a dojmů z uměleckých a přírodních výtvorů. Ve floristice pomáhá povyšovat rostliny, přírodní a technické doplňky a materiály v neopakovatelné objekty, vyvolávající v pozorovateli různé pocity a prožitky. Učí všechny, kteří aranžují poznávat vlastnosti jednotlivých komponentů a ty, podle určitých zásad, sestavovat v harmonický celek*“ (Fojtíková a kol., 2007, s. 2).

Aranžování a vazba (foto č. 3, 4). „Z hlediska technického zpracování je třeba rozlišit **vázání** a aranžování květin. Jak už název „**vázání**“ napovídá, jde o dílo, při kterém se květiny seskupují do určité skladby pomocí vázacího materiálu, ať už jde o lýko, drát, plastické hmoty, popřípadě stuhy nebo šňůry“ (Pokorný a kol., 1971, s. 13).

„Sesazování rostlin do mís, misek a košů nebo jejich vypichování květinami, úpravě váz řezanými květy, popřípadě úpravě květin v interiéru říkáme **aranžování**. Tímto termínem je označováno plánovité uspořádání květin na základě určitých estetických zásad. Teprve tak se z práce stává umělecký výtvor, dílo, **aranžmá**“ (Pokorný a kol., 1971, s. 13).

Foto č. 3 Vazba v mateřské škole
(Vlčková, 2010)

Foto č. 4 Aranžmá v mateřské škole
(Vlčková, 2010)

3.2 Estetické prvky

Podle Ševčíkové (2009) jsou estetické prvky základní atributy, které aranžér při své práci ve floristice využívá. Jsou to komponenty, které lze jednotlivě hodnotit, posuzovat, vnímat (**bod, linie, tvar, textura, struktura, barva, světlo a stín** atd.) a následně je podle určitých estetických pravidel, zákonitostí a principů sestavovat v celek tak, aby nebyla potlačena jejich jedinečnost a bylo docíleno maximálního efektu.

Domníváme se, že využití estetických prvků při práci s dětmi v mateřské škole může prohlubovat jejich matematické představy, smyslové vnímání a vést k osvojování poznatků o základních barvách.

Dyrtová (2003, s. 31) uvádí, že „*promyšleným a cíleným sestavováním jednotlivých prvků vzniká kompozice.*“

Vymezení estetických prvků podle Ševčíkové (2009):

Bod (obr. č. 1) – základní prvek kompozice. Jako bod může působit jakýkoliv prvek, na který se soustřeďuje koncentrace a pozornost.

Obr. č. 1 Výrazové možnosti jednoho bodu na ploše (Ševčíková, 2009)

Těžiště – pomyslný bod kompozice, ze kterého se v aranžmá rozbíhají linie. Do těžiště se umísťují prvky největší, barevně a tvarově nejzajímavější (obr. č. 4, s. 18).

Dominanta – nejvýraznější prvek. Je prvek, upoutávající v kompozici pozornost barvou, velikostí či tvarem. Obvykle bývá umístěn v těžišti kompozice (obr. č. 4, s. 18).

Linie (obr. č. 2 a, b, c, d, Ševčíková, 2009) – skupina bodů určitého směru. Nejvýznamnější výrazový prostředek, vymezující myšlenkovou konstrukci každého díla.

Floristika

Obr. č. 2 a Rovnoběžná linie

Floristika

Obr. č. 2 b Linie vzájemně se křížící

Floristika

Obr. č. 2 c Diagonální linie

Floristika

Obr. č. 2 d Pokroucené linie

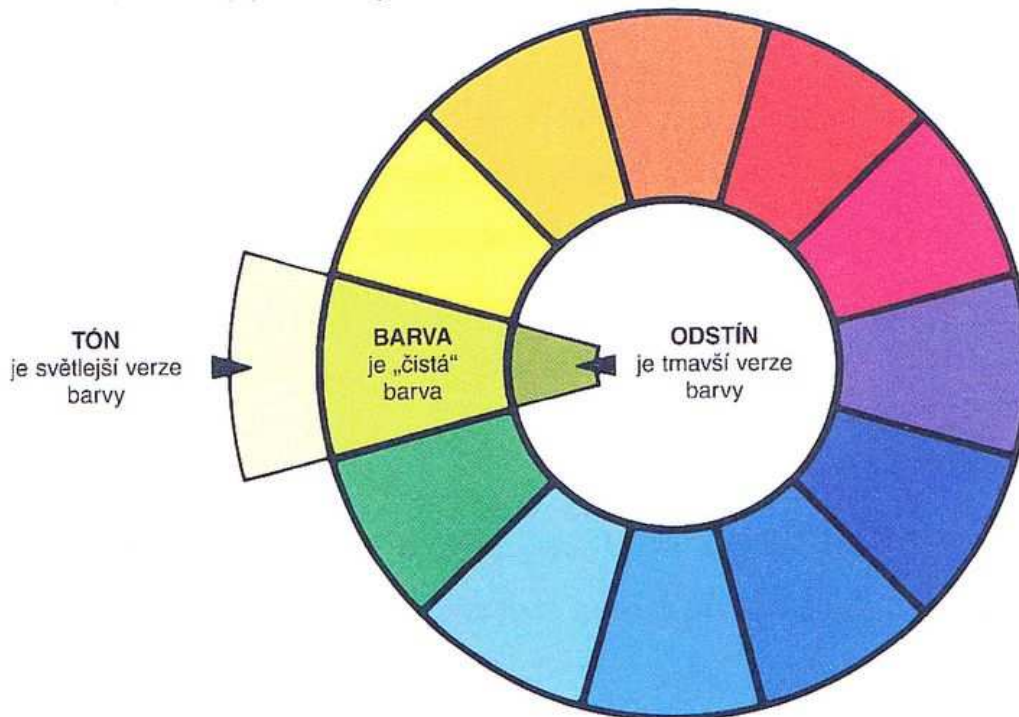
Tvar – vnější ohraničení plochy nebo tělesa, čili jejich obrysy. Základní tvary: čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh.

Struktura – vyjadřuje stavbu (charakter větvení rostlin), složení, členění či konstrukce. Nejvíce je patrná v bezlistém stavu.

Barva – jev, který nastane mezi zdrojem světla, objektem a pozorovatelem. Podle Skoupé a Vágnerové (2008) nejvíce upoutá na první pohled. Nejlepší inspiraci lze najít v přírodě, kde se vytvářejí ty nejúžasnější barevné kombinace.

Pro správné kombinace barev vycházíme z barevného spektra v kruhu. Hessayon (2000, s. 40) uvádí tři způsoby, jak barvy kombinovat, aby měl divák pocit, že barvy „jdou k sobě.“ Cit: *„Nejsemělejší způsobem je použít kontrastní barvy napříč spektrem, nejkolidnější způsobem je použít analogické barvy umístěné vedle sebe, nejžehavějším způsobem je použití odstínů a barevných tónů.“*

Obr. č. 3 Barevný kruh (Hessayon, 2000)

„Nejvhodnější kombinace harmonických barev jsou takové, které leží v barevném spektru blízko sebe. Tím, jak se dvojice barev na barevném kruhu od sebe vzdalují, se kontrasty zvětšují“ (Hillier, 2007, s. 15).

Dělení barev (Mejzlíková, 2004):

1. spektrální – primární (žlutá, červená, modrá)
  - sekundární (oranžová, fialová, zelená)
2. nespektrální – barvy neutrální (bílá, šedá, černá, hnědá)

Význam barev pro psychiku uvádí Hessayon (2000):

Teplé barvy – zjasňují úpravu. Často odvádějí pozornost od studených barev. Významným rysem teplých barev je způsob, jak činí dojem, že jsou květiny oku blíže než ve skutečnosti.

Studené barvy – zklidňují úpravu. Barvy jsou klidné, vytvářejí atmosféru poklidu za horkých slunných dnů. Rysem studených barev je způsob, jak předměty (květiny) opticky vzdalují.

Z vlastní zkušenosti se domníváme, že účinek barev závisí na jejich sytosti, plošném zastoupení barvy a vzájemných barevných kombinacích. Více barev v kompozici může působit rušivě a kompozičně roztříštěně. Použitím jedné barvy a odstínováním její sytosti se může dosáhnout klidového účinku (aranžování „tón v tónu“).

Pedagog dítěti předškolního věku nabízí rostlinný materiál k pozorování a pojmenovávání jeho vlastností. Tím může podporovat poznávání barev. Při práci s barvami v rámci aranžování, zvláště u předškoláků, má možnost pedagog rozpoznat a popřípadě upozornit na případný deficit dílčí funkce v oblasti zraku.

Světlo a stín – ovlivňuje charakter a výraznost barev, tlumí nebo zvýrazňuje tvarové, texturní a jiné kontrasty. Zvýrazňuje nebo potlačuje linie apod. Dokáže upoutat či odpoutat pozornost na aranžmá.

Lesklé a barevné listy se umísťují na dobře viditelné místo, protože nejvíce přitahují pohled. Stejně tak velké nebo výrazné květy (obr. č. 4).

Obr. č. 4 Soulad estetických prvků s dominantou listu Alocasie (Ševčíková, 2009)

3.3 Estetické principy

Harmonie (soulad) vychází z rovnováhy zákonitostí estetických principů.

Obr. č. 5 Sedm základních principů kompozice (Hessayon, 2000)

Vyrovnanost (rovnováha, vyváženost)

Aranžmá může být koncipováno jako **jednostranné** nebo **prostorové**.

Vizuální rovnováha vyžaduje, aby úprava vypadala stabilně, i když je práce jednostranná. Hmotnost lehčí strany se může zvýšit například využitím optických jevů, kdy tmavé květy vypadají těžší než světlé a kulaté těžší než zvonkovité.

Fyzická rovnováha: Aranžmá může být **symetrické** (obr. č. 6) – pravá strana se rovná levé a **asymetrické** (obr. č. 7) – pravá strana není stejná jako levá. Je-li dílo asymetrické, je nebezpečí, že se převáží. Aranžovací materiál musí být vždy dobře připevněn a nádoba dostatečně těžká, aby udržela rostlinný materiál (Hessayon, 2000).

Obr. č. 6 Symetrická úprava
(Ševčíková, 2009)

Obr. č. 7 Asymetrická úprava
(Ševčíková, 2009)

Textura (obr. č. 8, 10) – vyjadřuje charakter či kvalitu povrchu aranžované plochy (povrchová část, detail povrchu):

Velmi jemná – „nevěstin závoj“, Solidago

Jemná – len, Hypericum

Střední – plody černuchy, frézie

Hrubá – lufa, Protea

Velmi hrubá – semeníky slunečnic

Obr. č. 8 Příklady rostlin s různou texturou
(www.chovatelka.cz, 2011)

Rostlinný materiál má na povrchu nejrůznější texturu – hladkou, sametovou, ochmýřenou, bezvýraznou nebo pichlavou.

Díky textuře pedagog nabízí dítěti možnost dotekem zkoumat vlastnosti rostlin.

Plocha – vzniká pohybem linie. Pohybuje-li se v prostoru přímka, vzniká plocha rovinná. Pohybuje-li se v prostoru křivka, vzniká plocha křivá. S plochou se lze nejčastěji setkat jako s útvarem, který obklopuje aranžmá. Může tvořit podklad či pozadí kompozice. Vytváří prostor, v němž je dílo umístěno. Plochou jsou také technické doplňky, například sklo, dřevo, kov nebo tkaniny (Ševčíková, 2009).

Rytmus – podle Dyrťové (2003) je rytmus opakování barev, prvků, vytvářených vzorů, které podmiňují líbivost a nápaditost kompozice. Hessayon (2000) vidí rytmus jako střídání technik a materiálů, bez kterého vypadá uspořádání staticky a monotónně.

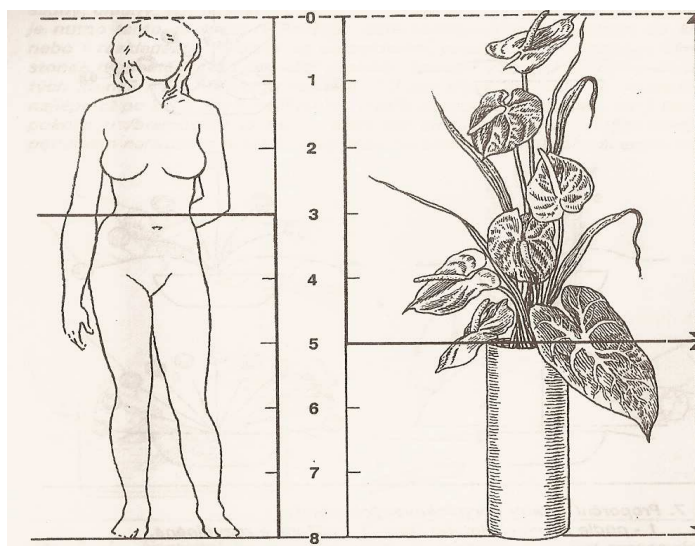
Barva – dle Hessayona je barva to první, čeho si všimneme při pohledu na květinovou úpravu. Kombinace barev, rozdělení, význam barev pro psychiku (viz kap. 3.2).

Proporcionalita

Pravidlo zlatého řezu „3:5“ (obr. č. 9)

„Tento poměr souvisí s proporčností lidského těla, jak ji uplatňovali umělci již před mnoha staletími. Hlava tvoří 1/8 výšky lidského těla, její výška nanesená 5x tvoří dolní rozměr (od chodidel do pasu) a nanesena 3x tvoří horní rozměr (od pasu po temeno hlavy)“ (Ševčíková, 2009).

Obr. č. 9 Pravidlo zlatého řezu „3:5“ (Ševčíková, 2009)

Podle Ševčíkové (2009) se principy „zlatého řezu“ promítají do poměrových vztahů mezi jednotlivými částmi kompozice. Správné dodržení těchto poměrů zajišťuje, že aranžmá či kytice bude proporční. Pokud jsou proporce úmyslně porušeny, vždy je to z konkrétního estetického důvodu.

Originalita (obr. č. 11) – nápaditost, neopakovatelnost, výraz a výsledný dojem díla, podepisuje se zde osobitá tvořivost autora. Je docíleno často netradiční skladbou prvků, linií, barev apod. za dodržení estetických principů (Dyrtová, 2003).

Obr. č. 10 Různorodost textury
(www.kvetinybrno.cz, 2011)

Obr. č. 11 Originalita
(www.kvetinybrno.cz, 2011)

3.4 Aranžovací styly

Podle Ševčíkové (2009) je **styl** způsob tvorby a značí výsledný dojem díla při práci s rostlinami. Určuje výraz celé floristické práce. Řídí, jakým způsobem se vybírá a zachází s rostlinným materiálem a dalšími prvky. Existuje mnoho různých stylů, které se vzájemně prolínají.

Způsob zpracování floristických prací se může pohybovat mezi těmito vrcholy:

Obr. č. 12 Základní aranžovací styly (Ševčíková, 2009)

Dekorativní styl – zdobný (obr. č. 13, 14)

Základní zásadou tohoto stylu je zdobnost, bohatost a plnost. Působí slavnostně, reprezentativně, vznešeně a bohatě. Rozložení rostlinného materiálu vychází ze středu, kde je obvykle umístěno těžiště a směrem ven se postupně rozvolňuje a zjemňuje. Je zde patrný větší počet druhů květin, práce s kontrasty, barevností (jasné a syté barvy) a bohaté použití dekoračního materiálu. Měl by působit celistvě a nenásilně, ale ne nudně.

Obr. č. 13 Dekorativní styl I
(www.etrend.sk, 2011)

Obr. č. 14 Dekorativní styl II
(www.etrend.sk, 2011)

Vegetativní styl (obr. č. 15, 16)

Vychází z přírody, která je pro něj inspirací. Nejde o opisování či imitaci přírody, ale o její tvůrčí interpretaci. Způsob aranžování je přirozený, přizpůsobený růstu rostlin. Rostlinný materiál je výhradně přírodní, větší zastoupení mají listy. Vegetativní styl se využívá zejména pro neoficiální příležitosti, tam, kde je snaha „přenést“ kousek přírody.

Obr. č. 15 Aranžmá ve vegetativním stylu
(Ševčíková, 2009)

Obr. č. 16 Vazba ve vegetativním stylu
(Ševčíková, 2009)

Formálně – lineární styl (obr. č. 17, 18)

Nejdůležitějším výrazovým prostředkem pro tento styl je jasná a přehledná působivost tvarů a linií. Každý prvek má vytvářet ideální souhru a současně co největší kontrast (tvary, linie). Typická je asymetrie. Vyzdvihována je individualita jednotlivých rostlin. Lehčí a špičatý materiál patří do vnějších a horních částí (jemné větve, úzké listy, lehké trávy), těžší do spodních částí. Důležitým rysem je použití omezeného množství materiálu. Výsledná kompozice působí extravagantně, prostoru vždy dominuje.

Obr. č. 17 Extravagance
(Ševčíková, 2009)

Obr. č. 18 Klasika
(www.olx.cz, 2011)

Paralelní styl (obr. č. 19, 20)

Úprava, při které každý aranžovaný materiál má svůj bod růstu a v němž jednotlivé části nebo i celek vytváří horizontální, vertikální či diagonální seskupení. Výsledkem jsou aranžmá symetrická i asymetrická. Paralelní styl je chápán jako systém rovnoběžného uspořádání stonků.

Obr. č. 19 Paralelní styl I
(www.kvetinymatuska.cz, 2011)

Obr. č. 20 Paralelní styl II
(www.floristikaweb.cz, 2011)

Kombinovaný styl (obr. č. 21)

Podle Hessayona (2000) kostru aranžmá tvoří liniový materiál zahalený, ale ne zakrytý dalšími květy nebo listy. Dominantní materiál je seskupen ve spodní části a výplňový materiál tvoří přechod mezi různými prvky. Podle dříve formulovaných zásad je často výslednou kompozicí geometrickým tvar. V současné době je stále populárnější nepravidelná kompozice.

Obr. č. 21 Kombinovaný styl (www.gardenart.cz, 2011)

3.5 Aranžérské postupy

„V různém ročním období bude mít květinová úprava velmi odlišný charakter“ (Kubíčková a kol., 1978, s. 118).

Vlastnímu aranžování, popř. vazbě předchází příprava, při které se posuzuje vhodnost a soulad rostlinného materiálu s nádobou (Dytrtová, 2003).

Rozložení celé kompozice vychází z prostoru, do kterého je dekorace určena. Ke stěně se aranžují tvary jednostranné, do prostoru tvary kulaté.

Aranžovací postup je zvolen dle účelu, ke kterému se aranžmá zhotovuje. Jiný postup aranžování bude vybrán k narozeninám, odlišný k velikonočním nebo vánočním svátkům. Myslíme si, že aranžování a vazba u dětí předškolního věku může vycházet nejen ze zvyků a tradic, ale také z úmyslu „udělat radost“. Motivací k tvorbě se může stát i samotná radost z praktické činnosti.

Před zahájením práce je nutno připravit veškerý materiál dle kap. 3.6.4.

Aranžérských postupů existuje celá řada, v této kapitole se budeme zabývat pouze těmi, které doporučujeme zařazovat při aranžování a vazbě s dětmi v mateřské škole.

Jarní (velikonoční) aranžmá (foto č. 13, 14, s. 50)

Misky s vysetým obilím mohou sloužit jako základ nebo doplněk zejména k jarním dekoracím. V metodickém listu č. 1 bude osení použito jako doplňující prvek jarního aranžmá. Děti si obilí vysejí do nízkých misek v průměru asi 7 cm.

Do misek na utlačenou zeminu se hustě vyseje osivo, mírně se zasype zeminou a zavlaží. Zelený pažit se vytvoří (dle druhu osiva a teploty prostředí) asi za 8 dní (Kubíčková a kol., 1978). Pro udržení pěkné dekorace je třeba pažit zastříhávat.

Aranžmá je založeno na jednoduchosti a přirozenosti.

Terakotový květináč se oblepí nalámanými plátky kůry (březové, „borky“...). Vzniklé mezery mezi kůrou se vyplní mechem nebo lišejníkem. Do květináče se vloží nádoba s vodou, která je nižší než výška květináče. Prostor mezi květináčem a nádobou se vyplní zmačkaným celofánem, na který se umístí miska s osením, mech, tráva, lišejník, popř. nízké pokojové rostliny apod. Do nádoby se naaranžují jarní řezané květiny.

Tato dekorace může být laděna velikonočně tím, že se na pažit umístí vejce nebo zvířátka (kuře, ovce, slepice, kůzle) nebo hnízdo ze sisalového vlákna s vejci apod. (Matuška, 2004).

Kytice jednostranná (foto č. 5)

Jednostranná kytice je z jedné strany plochá, umísťuje se ke stěně.

Při vyvazování kytice se nejdelší rostlina uchopí mezi ukazovák a palec levé ruky v jedné třetině stonku. Druhá rostlina se přiloží o něco níže z levé strany, třetí obdobně. Prostorově sestavená trojice rostlin vytváří základ kytice. Další rostliny se přikládají ve stejném směru

(zleva doprava), stonky vytváří spirálu, nesmí se křížit. Květy se postupně prokládají zelení. Kytice nemá být příliš plochá.

Sestavená kytice se sváže v místě držení lýkem tak, že se dvakrát obtočí nad palcem, dvakrát pod ním a pevně stáhne. Úvazek má mít šířku palce. Dobře svázaná kytice si zachová prostorový tvar (Dytrtová, 2003).

Po zhotovení kytice dítětem v mateřské škole provede úvazek pedagog. Stonky rostlin pod úvazkem je třeba dočistit od listů, konce stonků seříznout a kytici co nejdříve vložit do vazy s vodou.

Foto č. 5 Ukázka jednostranné kytice v MŠ (Vlčková, 2010)

Kytice oboustranná (kulatá) (foto č. 6)

Kulatá kytice je vázána ze všech stran, umísťuje se do prostoru, např. na stůl.

Při vyvazování kytice se nejdelší rostlina uchopí mezi ukazovák a palec levé ruky v jedné třetině stonku. Další rostliny se přikládají spirálovitě v dolní třetině stonku stále zleva doprava. Oboustranná kytice má vždy vyšší střed, ke krajům je nižší. Vazba je dokončena stejným způsobem jako kytice jednostranná (Dytrtová, 2003).

Foto č. 6 Ukázka kulaté kytice v MŠ (Vlčková, 2010)

Aranžování do mělkých nádob (foto č. 7)

Rostlinný materiál je vypíchaný do florexu nebo kenzanu umístěného v nádobě. Je

možné si připravit vlastní nádobu dekorováním „obyčejné“ misky. Dekorování je vhodné zejména přírodními materiály. Např. se používají stonky suchého rákosu nebo slámy, kůra či větší listy, které se přímo lepí nebo obvážou lýkem přes zakrývající nádobu.

Nejvyšší rostlina je umístěna ve středu aranžmá. Její výška je určena přibližně součtem rozměrů nádoby (š+v). Po obvodu kompozice se aranžují drobnější rostliny a květy světlejší barvy. Do středu se používají dominantní prvky – větší a barevně výrazné rostliny (Dytrtová, 2003).

Foto č. 7 Aranžování v MŠ do mělké nádoby (Vlčková, 2010)

Adventní věnec (foto č. 9, s. 28)

Vyrábí se jako závěsný nebo na položení. Používá se kvalitní chvojí, které neopadává. Součástí věnce jsou čtyři svíčky, symbolizující čtyři adventní neděle. Závěsný věnec je bez svíček. Ke zdobení věnce se používají přírodniny a sušené rostliny, např. oříšky, plátky sušených pomerančů, skořice, žaludy, šišky, sušené květy hortenzií apod. V mateřské škole je vhodné některé přízdoby s dětmi vyrobit, např. hvězdičky různých velikostí ze slaneho těsta. Barevné ladění přízdob na věnci je tradičně do červena nebo fialova. V posledních letech se barevnost rozšiřuje o stříbrnou, zlatou, oranžovou, růžovou, bílou i netradičně modrou.

Kruhová podložka se obalí pruhem krepového papíru a konce papíru se připíchnou špendlíkem k podložce. Větvičky se nastříhají 7 až 10 cm dlouhé. Kratší větvičky se přikládají na podložku k vnitřnímu obvodu, směrem k vnějšímu obvodu se připevňují větvičky delší. Chvojí se skládá těsně vedle sebe, aby podložka nebyla vidět. Položená řada větviček se obtočí a přitáhne k podložce vázacím drátem. Další řada větviček se pokládá přes drát, kterým je upevněna předchozí řada tak, aby drát byl zakryt. Drátem se upevní každá řada (Dytrtová, 2003).

Svíčky se napíchnou na kovové podložky. Ozdoby děti naskládají na věnec a pedagog je přilepí tavnou pistolí (viz nebezpečné technologie, kap. 4.2).

Vánoční svícen (foto č. 8, 10)

Je možné vyrobit různými způsoby.

Klasický svícen je vypichovaný s chvojím Moderní vánoční svícny se tvoří na samorostech, silnější kůře apod.

Děti musí být informovány, že vánoční svícny slouží jako dekorace a svíčky nebudou z bezpečnostních důvodů zapalovány! Jejich počet určuje aranžér, zpravidla se používá jedna až čtyři.

Vánoční svícen vypichovaný z chvojí (foto č. 8) se zhotovuje do nízkých misek.

Nastříhané chvojí a další rostlinný materiál se vpichuje do vlhkého florexu, stejně tak svíčky. Vhodné chvojí je například borovice, jedle aj. Přízdoby se použijí jako u adventního věnce. Ozdoby se nalepí tavnou pistolí, pokud mají stonek, vypichují se do florexu.

Vánoční svícen na kůře (foto č. 10) se začíná aranžovat přilepením svíčky na kůru tavnou pistolí. Dále se kůra zdobí sušenými plody, květy a vánočními prvky, po dokončení se přízdoby přilepí (viz nebezpečné technologie, kap. 4.2).

Foto č. 8 Svícen z chvojí v MŠ (Vlčková, 2010)

Foto č. 9 Adventní věnec v MŠ (Vlčková, 2010)

Foto č. 10 Svícen na kůře v MŠ (Vlčková, 2010)

3.6 Rostlinný materiál k aranžování a vazbě

Nejoblíbenějším a základním aranžérským materiálem jsou kvetoucí a zelené rostliny. Cílem následujícího přehledu rostlin vhodných k aranžování a vazbě je ukázat na druhy, které jsou dostupné a finančně nenáročné pro pedagogickou veřejnost i děti ve školství. Dostupností materiálu je chápáno využití rostlin, které nás bezprostředně obklopují, ať už v zahradě, po cestě do „školky“ nebo na vycházce. V některých mateřských školách se objevuje trend pěstovat s dětmi kvetoucí i zelené rostliny na vlastních zahradách. Vzhledem k rozsahu této bakalářské práce se však tímto záměrem nelze hlouběji zabývat. Pro přehlednost a k vytvoření seznamu základních rostlin bylo vybráno uživatelské a pěstitelské hledisko. Bylinné a dřevnaté rostliny byly rozčleněny podle Dytrtové (2003).

Mezi druhy rostlin vhodné pro aranžování patří celá řada letniček, dvouletek, trvalek, rostliny zařazované mezi cibuloviny (cibulnaté a hlíznaté rostliny), ale i trávy, léčivé rostliny, polní plodiny a speciální rostliny k sušení. Významné místo zaujmají i dřeviny.

Rostliny méně známé nebo zřídka se vyskytující byly vynechány. U rostlin, které mají širší druhové zastoupení v možnosti uplatnění s předškolními dětmi, je uveden pouze rodový název. Domníváme se, že mezi pedagogy jsou více užívány české názvy rostlin, a proto jsou seznamy řazeny abecedně dle českého názvosloví. Pro názornost je uveden přehled nejčastěji používaných rostlin v jiné grafice. Vzhledem k závažnosti je téma nebezpečné rostliny v aranžování zařazeno do zvláštní kapitoly 4.1.

Rostliny zařazené v přehledu jsou uvedeny dle Dytrtové (2003) a jsou doplněny o druhy rostlin dle internetového zdroje www.biolib.cz. Další rostliny vhodné k aranžování s dětmi v MŠ jsou uvedeny v metodických listech v praktické části. V seznamech jsou vzácně zastoupeny rostliny chráněné a nebezpečné. Předpokládáme, že tyto rostliny lze získat pěstováním na zahradě nebo nákupem. Obrazovou dokumentaci uvedených druhů rostlin lze nalézt např. na internetové adrese: www.biolib.cz.

3.6.1 Bylinné rostliny

Letničky, dvouletky, trvalky, cibuloviny

Letničky

„Byliny, které ve středoevropských klimatických podmínkách na venkovním stanovišti nevytrvávají déle než jedno vegetační období. Z jarního výsevu ve stejném roce v létě vykvétají, tvoří semeno a potom odumírají“ (Vít a kol., 2001, s. 95). Vegetační klid přetrvávají v osivu.

Dvouletky

„Květiny, které k plnému vývoji potřebují dva roky. V prvním roce se vysévají a vytvářejí přizemní růžice listů. Někdy začínají kvést již na podzim, ale hlavní období kvetení je na jaře následujícího roku. V létě vytvářejí semena“ (Vít a kol., 2001, s. 95).

Trvalky

„Rostliny, které vytrvávají na stanovišti více let“ (Vít a kol., 2001, s. 95).

Cibuloviny (cibulnaté a hlíznaté rostliny)

„Květiny, které přetrvávají nepříznivé růstové podmínky pomocí podzemních orgánů (cibule, hlízy). Během jejich života se střídá období růstu s obdobím vegetačního klidu“ (Vít a kol., 2001, s. 95).

aksamitník vzpřímený (afrikán) - <i>Tagetes erecta</i>	lilie - <i>Lilium</i>
astra čínská - <i>Callistephus chinensis</i>	mečkůk – <i>Gladiolus</i>
cínie, ostálka sličná - <i>Zinnia elegans</i>	měsíček lékařský - <i>Calendula officinalis</i>
fiala šedivá - <i>Matthiola incana</i>	narcis - <i>Narcissus</i>
hledík větší - <i>Antirrhinum majus</i>	ostrožka zahradní - <i>Consolida ambigua</i>
hvozdík čínský (karafiát) - <i>Dianthus chinensis</i>	sasanka věncová - <i>Anemone coronaria</i>
hvozdík zahradní - <i>Dianthus caryophyllus</i>	sněženka podsněžník – <i>Galanthus nivalis</i>
chrpa – <i>Centaurea</i>	stračka - <i>Delphinium x cultorum</i>
chrysan téma - <i>Chrysanthemum</i>	šater latnatý - <i>Gypsophila paniculata</i>
janeba drsná - <i>Heliopsis helianthoides</i>	šuškanda klasnatá - <i>Liatris spicata</i>
jiřina zahradní - <i>Dahlia pinnata</i>	slunečnice vytrvalá - <i>Helianthus decapetalus</i>
kokarda osinatá - <i>Gaillardia aristata</i>	třapatka - <i>Rudbeckia</i>
kosatec - <i>Iris</i>	tulipán - <i>Tulipa</i>
laskavec ocasatý - <i>Amaranthus caudatus</i>	zlatobýl kanadský - <i>Solidago canadensis</i>

Trávy a ostřice

Jsou okrasné listy s květenstvím, které se mohou sušit. Sklízíme je před dobou zralosti. Přezralá květenství se rozpadají.

ječmen hřívnatý - <i>Hordeum jubatum</i>	proso seté - <i>Panicum miliaceum</i>
lesknice kanárská - <i>Phalaris canariensis</i>	psineček obecný - <i>Agrostis capillaris</i>
metlice trsnatá - <i>Deschampsia cespitosa</i>	rákos obecný - <i>Phragmites communis</i>
ozdobnice čínská - <i>Miscanthus sinensis</i>	sveřep velkoklasý - <i>Bromus lanceolatus</i>
ostřice Grayova - <i>Carex grayi</i>	třeslice prostřední - <i>Briza media</i>
oves jalový - <i>Avena sterilis</i>	zaječí ocásek vejčitý - <i>Lagurus ovatus</i>
pampas dvoudomý - <i>Cortaderia selloana</i>	

Léčivé rostliny

„Rostliny plané, rostoucí ve volné přírodě nebo z nich vyšlechtěné a pěstované kultivary. Bud' obsahují výhradně terapeuticky účinné látky a užívají se pouze k léčení nebo jsou to rostliny s širším uplatněním“ (Jirásek a kol., 1986, s. 7). Některé jsou často označovány jako „bylinky“.

dobromysl obecná - *Origanum vulgare*
levandule lékařská - *Lavandula angustifolia*
majoránka zahradní - *Majorana hortensis*
máta dlouholistá - *Mentha longifolia*
mateřídouška obecná - *Thymus vulgaris*

mateřídouška úzkolistá - *Thymus serpyllum*
meduňka lékařská - *Melissa officinalis*
šalvěj lékařská - *Salvia officinalis*
šalvěj přeslenitá - *Salvia verticillata*

Polní plodiny

Byliny jednoleté i víceleté. Zejména obiloviny z čeledi lipnicovité (*Poaceae*) jsou základem pro velikonoční a dožínkové dekorace. Pro svoji dostupnost na venkově mohou být součástí letních vazeb (viz kap. 7.2 a 7.3) i podzimních dekorací.

ječmen - *Hordeum*
kukuřice - *Zea*
len - *Linum*
mák - *Papaver*

oves - *Avena*
pšenice - *Triticum*
žito – *Secale*

3.6.2 Dřevnaté rostliny

Vytrvalé rostliny, které mají schopnost vytvářet ve stonku dřevo a lýko. Do skupiny dřevin se řadí stromy, keře nebo polokeře. Dřeviny se dělí na listnaté a jehličnaté.

Listnaté dřeviny

Dřeviny, jejichž asimilační orgány jsou listy. Charakteristickým znakem je zbarvení, popř. opad listů na počátku vegetačního klidu, i když některé jsou stálezelené, mrazuvzdorné, neopadavé.

bříza - *Betula*
buk - *Fagus*
cesmína - *Ilex*
dřezovec - *Gleditsia*
dřišťál - *Berberis*
hloh - *Crataegus*
hlohyně - *Pyracantha*

hlošina – *Elaeagnus*
jabloň - *Malus*
janovec metlatý - *Cytisus scoparius*
jeřáb ptačí - *Sorbus aucuparia*
jmelí - *Viscum*
katalpa – *Catalpa*
mahónie - *Mahonia*

pámelník bílý - *Symphoricarpos albus*
plamének - *Clematis*
platan - *Platanus*
ptačí zob - *Ligustrum*
růže - *Rosa*
skalník - *Cotoneaster*
slivoň - *Prunus*
svída - *Cornus*

šeřík - *Syringa*
tavolník – *Spiraea*
třešeň - *Prunus*
vrba jíva - *Salix caprea*
vrba Matsudova - *Salix matsudana* ‘Tortuosa’
weigelia - *Weigelia*
zimostráz - *Buxus*
zlatice - *Forsythia*

Jehličnaté dřeviny - konifery

Jehličnan (Conifer). Dřeviny, jejichž asimilační orgány jsou jehlice. V ČR jsou jehličnaté dřeviny stálezelené a neopadavé. Výjimku tvoří modřín.

borovice černá - *Pinus nigra*
borovice lesní - *Pinus sylvestris*
borovice vejmutovka - *Pinus strobus*
cypřiš stálezelený - *Cupressus sempervirens*
douglaska tisolistá - *Pseudotsuga menziesii*
jalovec chvojka - *Juniperus sabina*

jalovec virginský - *Juniperus virginiana*
jedle bělokorá - *Abies alba*
jedle ojíněná - *Abies concolor*
smrk pichlavý - *Picea pungens*
smrk ztepilý - *Picea abies*

3.6.3 Rostliny k sušení

Rostliny nebo jejich části, které po usušení zachovávají přirozený vzhled. Sušením je vnímáno odstranění vody, které je možné mrazem, vzduchem, mikrovlnami nebo pomocí technických materiálů. „Rostliny nebo květy se sklízí buď v plném rozkvětu (pokud se při sušení nerozpadají) nebo před plným rozkvětem, někdy i v poupěti“ (Vít a kol., 2001, s. 194).

K sušení se používají rostliny ze skupin bylin i dřevin. Některé rostliny se pěstují speciálně na sušení.

aksamitník vzpřímený (afrikán) - *Tagetes erecta*
břínka roční - *Lonas annua*
černucha damašská - *Nigella damascena*
černucha španělská - *Nigella hispanica*
kraspédie kulovitá - *Craspedia globosa*
len velkokvětý - *Linum grandiflorum*
limonka chobotnatá - *Limonium sinuatum*
limonka tatarská - *Limonium tataricum*
měsíčnice roční - *Lunaria annua*
mochyně židovská třešeň - *Physalis akekengi*
smilek růžový - *Helipterum roseum*

molučenka hladká - *Moluccella laevis*
ostrožka zahradní - *Consolida ambigua*
pestrovka Haagenova - *Gomphrena haageana*
růže - *Rosa*
řebříček tužebníkovitý - *Achillea filipendulina*
slaměnka křídlatá - *Ammobium alatum*
smil listenatý - *Helichrysum bracteatum*
suchokvět roční - *Xeranthemum annuum*
slunečnice vytrvalá - *Helianthus decapetalus*
světlice barvířská - *Carthamus tinctorius*

3.6.4 Ošetření a péče o řezané květiny

Rostlinný materiál, z obchodu, ze zahrady nebo z volné přírody je třeba před aranžováním správně ošetřit.

„Rostliny s dužnatými (bylinnými) stonky seříznout dlouhým šikmým řezem. Stříháním se uzavírají cévní svazky ve stonku. Aranžéři z Japonska doporučují seřezávat stonky rostlin pod vodou, aby se nedostal do cévních svazků rostliny vzduch. I to by mělo prodloužit životnost rostliny. Dřevnaté stonky se mohou před vložením do vody rozštěpit nebo roztřepit, aby větší plochou nasály vodu. Ze spodní části stonků je důležité odstranit listy, které by jinak ve vodě uhnívaly“ (Dytrtová, 2003, s. 36).

Rostliny vyžadující při ošetřování zvláštní péči (Hessayon, 2000, s. 17). *„Květiny vydrží déle svěží, když jsou na noc přemístěny z teplé místnosti do chladna. Voda v nádobě se vyměňuje každý den, při použití výživy pro řezané květiny jedenkrát za tři dny. Pokud stonek začíná uhnívat, seřízne se podle potřeby nebo alespoň o 1cm. Jednou z příčin předčasného vadnutí květin je ethylen, který vylučují dužnaté plody, zrající ovoce nebo vadnoucí květy“ v blízkosti aranžmá (Dytrtová, 2003, s. 36).*

V mateřské škole bude pro aranžování s dětmi používán materiál, který nevyžaduje zvláštní péči. Stonky rostlin se po seříznutí ponoří hluboko do vody a v nádobě se postaví na několik hodin do chladné a temné místnosti, dle možností mateřské školy.

Jedním ze způsobů zajištění trvanlivosti květin může být sušení rostlin. V mateřské škole doporučujeme uplatnit metodu sušení zavěšením rostlin ve svazku nebo jednotlivě na suchém, temném a vzdušném místě. Tento způsob konzervace se odvíjí od podmínek a možností každé mateřské školy.

Aranžmá či vazba se umístí v prostoru, kde nedopadá přímé sluneční světlo.

TIPY pro úspěšné ošetření aranžovaných rostlin dle Dytrtové (2003, s. 36)

- **stonky rostlin seříznout šikmo**
- **odstranit listy, které by zasahovaly v nádobě do vody**
- **vodu vyměňovat nebo dolévat**
- **prodloužit životnost květin lze speciálními chemickými přípravky**
- **ethylen (zavádající ovoce) způsobuje rychlé uvadání květin**
- **nedávat rostliny k tepelnému zdroji ani na přímé sluneční světlo**

3.7 Technické a doplňkové materiály

Trh nabízí širokou škálu technických a doplňkových materiálů, které se používají ve floristice. Vzhledem k obsahu práce jsou zde zařazeny ty materiály, které lze využít při aranžování a vazbě s dětmi mateřských škol.

TECHNICKÉ MATERIÁLY

Patří k základnímu vybavení pro zhotovení většiny květinových dekorací. Pro přehlednost jsou rozděleny do tří skupin: nářadí, nádoby a aranžovací materiál.

3.7.1 Nářadí a jiný technický materiál

Pro aranžování a vazbu je velmi málo nástrojů, se kterými mohou pracovat děti v mateřské škole bez dozoru pedagoga. Vzhledem k bezpečnosti při práci dítě nesmí pracovat s ostrými předměty (nůž, nůžky, kleště na drát), ani s nástroji, které mohou způsobit popáleniny (např. lepicí pistole), viz kap. 4.2. Ze zkušenosti lze říci, že pokud jsou všechny materiály k aranžování dobře připraveny (viz kap. 3.6.4), dítě pracuje pouze s nůžkami se zaoblenými hroty, ostatní nářadí používá v případě potřeby pedagog.

Dle Matušky (2004) se mezi základní nářadí a technické materiály řadí:

Zahradnické nůžky slouží na stříhání a úpravu silnějších stonků či větví. Pro aranžování jsou ideální menší květinářské nůžky.

Nůž by měl být ostrý, je používán pro ošetřování stonků květin, odstraňování listů, krájení aranžovací hmoty.

Kleště na drát poslouží při stříhání drátů, pletiva, zkracování stonků umělých květin apod.

Lepicí pistole se po zapojení do elektrické sítě zahřívá a taví silikonové náplně, které v tekuté formě slouží jako lepidlo.

Lepidlo – pro přípravu jednotlivých částí dekorace, obalování materiálů, k přípravným pracím plně postačí lepidlo na papír (Herkules). Lepidlo na živé květy je určeno pouze pro práci s živými květinami. Lepidlo ve spreji je určeno pouze na neživé materiály.

Lýko, provázek – pro svázání stonků květin v kytici. Slouží k upevnění materiálu, při tvorbě „vlastních“ nádob pro aranžování.

3.7.2 Nádoby

Jak uvádí řada odborníků, správně vybraná nádoba je důležitou součástí vytvořené kompozice. Měla by květiny vhodně doplňovat a tvořit dokonalý celek. Základním pravidlem pro určování výšky rostlin v poměru k nádobě je pravidlo zlatého řezu (viz kap. 3.3).

Na trhu je velký výběr nádob, které se liší tvarem, velikostí a použitým materiálem. Nabízeny jsou nádoby skleněné, kovové, keramické, dřevěné, proutěné, plastové, z pálené hlíny a další. Mnoho nádob je však pro použití v mateřské škole finančně nedostupných. Z tohoto důvodu je snaha o vytvoření „vlastních“ nádob, a to zejména z přírodních materiálů. Ukázkou je jednoduchá a nápaditá nádoba, kterou mohou vytvořit děti (foto č. 11).

Foto č. 11 Vlastní nádoba (Vlčková, 2010)

Podle Hessayona (2000) jsou definovány jako základní tyto nádoby:

Váza a džbán je nádoba, která je alespoň tak vysoká, jako je široká. Často je úzká a se zúženým hrdlem. Je oblíbenou nádobou na řezané květiny.

Miska, nízká váza patří mezi mělké nádoby. Běžně se používají na stolní aranžmá. Domníváme se, že pro použití v mateřských školách jsou vhodné plastové misky (např. od firmy Oasis), jejichž součástí je aranžovací hmota.

Košíky jsou oblíbené pro dekorace ze suchých květin. Jsou-li používány pro čerstvé květiny, je třeba je vyložit nádobou, která nepropouští vodu. Barvy se pohybují od světle žluté až po téměř černou. Pro většinu příležitostí je vhodný mělký a široký košík, popř. s vysokým držadlem.

Slaměné podložky jsou většinou kruhového tvaru, používají se ke zhotovení věnců nebo závěsných dekorací. Jsou k dostání v různých průměrech od 20 cm do 1 m.

Závěsná nádoba se používá hlavně pro sušené rostliny. Nejčastěji používaný je jednostranný košík z proutí nebo nádoba z terakoty a keramiky.

Rozmanité předměty se vyskytují v každé domácnosti. Jedná se o formičky na puding, konvice, rendlíky, šálky na čaj atd. Jako nádoby mohou posloužit i mušle, samorosty nebo vydlabané půlky dýní. Při tvorbě dekorací s předškolními dětmi jsou právě tyto nádoby hojně využívány.

3.7.3 Aranžovací materiál

„Pomocný materiál, který slouží k upevnění zeleně a květů v nádobě na určité místo. Důležité je, aby pomocný materiál držel pevně, spolehlivě a byl skryt“ (Hessayon, 2000, s. 6).

Podle Dytrtové (2003) se mezi aranžovací materiál zařazuje:

Aranžovací hmota (florex, oasis) zelené i jiné barvy, saje vodu a dobře se krájí. Stonky rostlin se do ní snadno zapichují. Základním tvarem této hmoty je cihla. Hmotu lze koupit i v jiných tvarech nebo se dodává zakotvená přímo v aranžovacích nádobách.

Kenzan (ježek) je těžká kovová (nerezová) podložka různých velikostí a tvarů s hroty. V dnešní době se téměř nevyužívá, pro děti je nevhodný, je nahrazen florexem.

Vázací drát je nejdůležitější vazačskou pomůckou. Slouží k vyztužování rostlin, k navazování materiálu a k jeho spojování. Vázací drát se vyrábí v různém průměru. Jemný drát (0,2 až 0,4 mm) č. 2 až 4 se používá na jemné práce. K vyztužování rostlin se používají dráty č. 7 až 10. Průměr drátu volíme podle velikosti květů. K navazování těžších rostlin používáme hrubý drát č. 12. K vyztužování využíváme tvrdší, sekaný drát v délkách 25 až 30 cm.

Podle Hessayona (2000) se doporučuje:

Drátěné pletivo se používá ke zpevnění kostky aranžovací hmoty, je-li plánována větší úprava. Při aranžování vysokého a těžkého rostlinného materiálu je možné pletivo srolovat, zmačkat do kuličky, připevnit k nádobě a do tohoto základu stonky vpichovat.

Lepicí páska se používá hlavně k zajištění aranžovací hmoty nebo zmačkaného pletiva do nádoby. Úzká lepicí páska se obvykle natáhne přes vršek mělké nádoby se širokým hrdlem tak, aby vytvořila čtvercovou síť.

Oblázky a barevné kuličky se používají k udržení stonků řezaných květin. Kuličky nebo zploštělé skleněné nugety ve skleněné váze zvyšují atraktivnost aranžmá.

Zkumavka, květinová ampule se používá do úprav, kde listy nebo květy je třeba použít výše než je délka jejich stonku. Délku ampule lze upravit, běžná délka je zpravidla 30 cm.

DOPLŇKOVÉ MATERIÁLY

Podle Matušky (2004) nejsou tyto materiály rostlinného původu a zpravidla je používáme k doplnění, dokončení či zvýraznění dekorace. Zařazuje sem např:

Stuhy mají velice široké zastoupení druhů materiálů. Nabízí se stuhy saténové, šifónové, látkové, papírové, jutové aj.

Pedig-ratan – jemné tenké proutí, ohebné, velmi tvárné. Při použití pedigu dekorace získává určitý pohyb a náboj. Lze jej použít jako prvek pro přípravu různých konstrukcí či jako samotný dekorační prvek.

Perličky, korálky většinou zjemní vytvořenou dekoraci nebo dodají elegantní vzhled. Jedná se o nejrůznější tvary a velikosti perliček v různých barevných odstínech.

Lýko je velmi vhodné pro svazování různých svazečků, začišťování úvazků či vytváření mašlí. Lze jej koupit v různých barevných odstínech.

Papíry – tvrdé papíry, voskové papíry, klasické dekorační papíry, lepenky i papír v podobě buničiny. Slouží k přípravě podložek, šablon nebo jako manžeta pro kytici i k tvorbě pozadí pro celkový dojem z dekorace.

Textilie, plst – len, filc, krepovina, juta aj.

Sezónní přízdoby jsou doplňky k určitým svátkům a slavnostním příležitostem, jako jsou např. Velikonoce, Vánoce, Den dětí. K tomuto účelu si děti předem mohou vytvořit jednoduché přízdoby v rámci pracovní a výtvarné činnosti. Např. hvězdičky ze slaneého těsta, hnízdo ze sisalového vlákna s kaširovanými vejci apod.

Floristické drátky jsou jemné dekorační drátky namotané na cívku v různých průměrech a různých barevných odstínech. Nejčastěji ve zlaté, stříbrné nebo bronzové barvě.

4. Bezpečnost práce při aranžování

Při kontaktu a činnosti dětí může při neopatrném a neodborném zacházení s rostlinným materiálem z přírody hrozit nebezpečí otravy, alergie či poranění.

Podle Nováka (2004) neexistuje způsob, jak se zbavit rostlin obsahujících škodlivé a nebezpečné látky v bytech, v zahradách nebo v přírodě a nemělo by to ani žádný smysl. Nezbyvá, než intoxikaci nebezpečnými rostlinami či mechanickému poranění předcházet.

Již od útlého věku lze děti soustavně upozorňovat na nebezpečí **otravy** v jejich okolí a samozřejmostí je jejich neustálá kontrola (Novák, 2004). Nebezpečné rostliny je nutné vhodným způsobem dětem ukázat. Je třeba je učit, že rostliny se neochutnávají, nekonzumují se ani jejich části, po kontaktu s rostlinami a před jídlem je třeba si řádně umýt ruce. To lze již od nástupu dítěte do mateřské školy. Velmi důležitý je příklad dospělého, který by neměl sbírat, ochutnávat nebo k přípravě nápojů či potravin používat neznámé rostliny.

Podle Nováka a Novákové (2010) je po stanovení diagnózy **alergie na rostliny** zpravidla nutností omezit kontakt dítěte se zjištěným alergenem. Také při podezření učitele na jakýkoliv typ alergie u dítěte je nutné okamžitě informovat rodiče.

Domníváme se, že na začátku docházky je třeba upozornit rodiče na skutečnost tvořivé práce dětí s různým rostlinným materiálem z přírody, včetně rostlin jedovatých či alergenních. Je nutné ujistit rodiče o vzdělání pedagogů v oblasti nebezpečných rostlin a ochraně zdraví při práci s nimi a získat jejich souhlas. Doporučujeme vyžádat si od rodičů informaci o již zjištěné alergii svého dítěte. Při práci s alergenními rostlinami je třeba brát zřetel na tuto skutečnost. Vzájemně předané informace je vhodné písemně podložit a dokladovat (viz příloha Prohlášení).

Kromě rostlin jedovatých a alergenních mohou být rostliny pro děti nebezpečné zejména pro **mechanická poranění**, a to především trny, ostny, ostrými listy i dřevnatými stonky. Při sběru rostlin s dětmi je vhodné použít rukavice a demonstrovat, jak při samotné práci dbát zvýšené opatrnosti.

Zranění dětí je možné také při práci s drátem, nožem a nůžkami (viz kap. 4.2).

Důležitým, všeobecně známým pravidlem je nekonzumovat potraviny a nepít nápoje během práce s rostlinným materiálem a po ukončení práce si řádně umýt ruce. Nezbytné je ověření očkování proti tetanu u dětí a předpisové vybavení příruční lékárníčky, uložené na přístupném místě (Dytrtová, 2003).

4.1 Nebezpečné rostliny

Některé rostliny mohou člověku způsobit menší či větší zdravotní problémy a v krajním případě i smrt. Jsou to druhy vyvolávající **otravy nebo alergie**, tedy rostliny toxické, běžně označované za **jedovaté** (Novák, Nováková, 2010).

Podle Nováka (2004) se toxická letnička, trvalka, keř nebo strom najde téměř v každé zahradě, v parku nebo na volném prostranství jako součást veřejné zeleně. Mnohé nebezpečné rostliny rostou ve volné přírodě. I mezi pokojovými rostlinami jsou některé nebezpečné.

Podle Nováka a Novákové (2010) jsou velmi početné druhy rostlin vyvolávající u citlivých osob nepřiměřené reakce imunitního systému, nazývané **alergie**.

„Je nepochybné, že alergie jsou na prudkém vzestupu. Ještě například před třiceti lety byla alergie mezi dětmi povinnými školní docházkou výjimečným jevem. Dnes trpí některou z alergií téměř každý třetí školák“ (Novák, Nováková, 2010, s. 9).

Rostliny uvedené v přehledu jedovatých a alergenních rostlin byly zpracovány dle odborných publikací: Novák (2004); Novák, Nováková (2010); Baloun a kol. (1989). V praktické části jsou součástí metodických listů ještě některé další rostliny z volné přírody. Na elektronických zdrojích lze nalézt obrazovou dokumentaci uvedených druhů rostlin: www.bioloib.cz.

4.1.1 Přehled jedovatých rostlin

Součástí bakalářské práce je snaha prostřednictvím aranžování zvýšit informovanost pedagogů o nebezpečných rostlinách v okolí dětí a prezentovat pokus, jak pracovat s dětmi a neizolovat je od styku s jedovatými a alergenními rostlinami. Sonda je prezentována na nebezpečných rostlinách, vyskytujících se převážně v Brně a okolí. Proto je dále uveden přehled v České republice se často vyskytujících nebezpečných rostlin. Pro konkrétní školské zařízení je třeba pedagogem seznam upravit a doplnit podle regionů. Pro snazší orientaci jsou seznamy uspořádány abecedně podle českých, v praxi více užívaných názvů. V přehledu se nachází i chráněné rostliny, které lze získat pěstováním na zahradě nebo nákupem.

áron plamatý - <i>Arum maculatum</i>	locika - <i>Lactuca</i>
barvínek menší - <i>Vinca minor</i>	lupina mnoholistá - <i>Lupinus polyphyllus</i>
bez černý - <i>Sambucus nigra</i>	lýkovec jedovatý - <i>Daphne mezereum</i>
blatouch bahenní - <i>Caltha palustris</i>	mahónie cesmínolistá - <i>Mahonia aquifolium</i>
bledule jarní - <i>Leucojum vernum</i>	mák setý - <i>Papaver somniferum</i>
blín černý - <i>Hyoscyamus niger</i>	mák vlčí - <i>Papaver rhoeas</i>
bobkovišeň lékařská - <i>Prunus laurocerasus</i>	mochyně židovská - <i>Physalis akekengi</i>
bolehlav plamatý - <i>Conium maculatum</i>	monstera - <i>Monstera</i>
bolševník - <i>Heracleum</i>	mramornatka - <i>Diffenbachie</i>
brambořík perský - <i>Cyclamen persicum</i>	náprstník červený - <i>Digitalis purpurea</i>
brslen evropský - <i>Euonymus europaeus</i>	narcis - <i>Narcissus</i>
břečťan popínavý - <i>Hedera helix</i>	ocún jesenní - <i>Colchicum autumnale</i>
cesmína ostrolistá - <i>Ilex aquifolium</i>	oleandr obecný - <i>Nerium oleander</i>
cypřišek - <i>Chamaecyparis</i>	oměj - <i>Aconitum</i>
čemeřice černá - <i>Helleborus niger</i>	orlíček obecný - <i>Aquilegia vulgaris</i>
dřišťál obecný - <i>Berberis vulgaris</i>	orsej jarní - <i>Ficaria verna</i>
durman - <i>Datura</i>	pámelník bílý - <i>Symphoricarpos albus</i>
dymnivka dutá - <i>Corydalis cava</i>	pěnišník - <i>Rhododendron</i>
fazol šarlatový - <i>Phaseolus coccineus</i>	pivoňka lékařská - <i>Paeonia officinalis</i>
hlaváček jarní - <i>Adonis vernalis</i>	plamének - <i>Clematis</i>
hlaváček letní - <i>Adonis aestivalis</i>	podražec křovištní - <i>Aristolochia clematitis</i>
hrachor vonný - <i>Lathyrus odoratus</i>	prvosenka nálevkovitá - <i>Primula obconica</i>
hvězdník - <i>Hippeastrum</i>	pryskyřník prudký - <i>Ranunculus acris</i>
jalovec - <i>Juniperus</i>	pryšec - <i>Euphorbia</i>
janovec metlatý - <i>Cytisus scoparius</i>	pryšec překrásný (vánoční hvězda) - <i>Euphorbia pulcherima</i>
jmelí bílé - <i>Viscum album</i>	ptačí zob obecný - <i>Ligustrum vulgare</i>
kala - <i>Zantedeschia</i>	routa vonná - <i>Ruta graveolens</i>
kalina - <i>Viburnum</i>	rozchodník prudký - <i>Sedum acre</i>
kaprad' samec - <i>Dryopteris filix-mas</i>	ruj vlasatá - <i>Cotinus coggygria</i>
kokořík mnohokvětý - <i>Polygonatum multiflorum</i>	rulík zlomocný - <i>Atropa bella-donna</i>
koniklec luční - <i>Pulsatilla pratensis</i>	řebčík královský - <i>Fritillaria imperialis</i>
konopí seté - <i>Cannabis sativa</i>	řemenatka oranžová - <i>Clivia miniata</i>
konvalinka vonná - <i>Convallaria majalis</i>	sasanka hajní - <i>Anemone nemorosa</i>
kopytník evropský - <i>Asarum europaeum</i>	sasanka pryskyřníkovitá - <i>Anemone ranunculoides</i>
kosatec - <i>Iris</i>	sněženka podsněžník - <i>Galanthus nivalis</i>
kroton pestrý - <i>Codiaeum variegatum</i>	srdcovka nádherná - <i>Dicentra spectabilis</i>
krušina olšová - <i>Frangula alnus</i>	starček - <i>Senecio</i>
kustovnice cizí - <i>Lycium barbarum</i>	střemcha obecná - <i>Prunus padus</i>
lilek černý - <i>Solanum nigrum</i>	

svlačec rolní - Convolvulus arvensis
škumpa orobincová - Rhus typhina
šřavel kyselý - Oxalis acetosella
šředřenec odvislý - Laburnum anagyroides
tenura páskatá - Sansevieria trifasciata
tis - Taxus
trnovník akát - Robinia pseudoacacia
třemdava bílá - Dictamnus albus
tulipán zahradní - Tulipa gesnerana
upolín evropský - Trollius europaeus

vistárie čínská - Wisteria sinensis
vlaštovičník většší - Chelidonium majus
vrání oko čtyřlísté - Paris quadrifolia
vratič obecný - Tanacetum vulgare
zemědým lékařský - Fumaria officinalis
zerav - Thuja
zimolez - Lonicera
zimostráz vřdyzelený - Buxus sempervirens
řanovec měchřník - Colutea arborescens

4.1.2 Přehled alergenních rostlin

Přehled rostlin, které mohou vyvolat alergickou reakci u člověka, je rozdělen na inhalační a kontaktní alergeny. Další významnou skupinou jsou potravinové alergeny, kterými se v souvislosti s aranřováním a vazbou nebudeme zabývat.

Inhalační alergeny

„Inhalační alergeny rostlinného původu tvoří pyl různých druhů rostlin (lučních trav, plevelů, dřevin apod.) a nejčastějším projevem je tzv. pylová (nesprávně senná) rýma. Výskyt těchto příznaků je sezónní, vztahují se k období kvetení určitých druhů rostlin, a tím k výskytu pylu v ovzduší. Jedná se většinou o rostliny větrosnubné, které tvoří velké množství pylu, roznášeného prouděním vzduchu“ (Baloun a kol., 1989, s. 40).

DŘEVINY:

bez černý - Sambucus nigra

borovice - Pinus

břıza bělokora - Betula pendula

buk lesní - Fagus sylvatica

dub - Quercus

hlořina úzkolistá - Elaeagnus angustifolia

jalovec - Juniperus

jasan ztepilý - Fraxinus excelsior

javor - Acer

jedle bělokora - Abies alba

jilm - Ulmus

jírovec maďal - Aesculus hippocastanum

kařtanovník jedlý - Castanea sativa

lípa srdčitá - Tilia cordata

líška obecná - Corylus avellana

modřín opadavý - Larix decidua

olše lepkavá - Alnus glutinosa

platan - Platanus

ptačí zob obecný - Ligustrum vulgare

pustoryl věncový - Philadelphus coronarius

růže šípková - Rosa canina

smrk ztepilý - Picea abies

šerík obecný - Syringa vulgaris

tis červený - Taxus baccata

trnovník akát - Robinia pseudoacacia

vrba - Salix

BYLINY:

brukev řepka olejka – Brassica napus
hořčice polní – Sinapis arvensis
hvězdnice – Aster
jetel luční – Trifolium pretense
jiřina zahradní – Dahlia pinnata
jitrocel kopinatý – Plantago lanceolata
kopretina – Leucanthemum
kopřiva – Urtica
kosatec – Iris
laskavec ohnutý – Amaranthus retroflexus
lebeda – Atriplex
merlík bílý – Chenopodium album
měsíček lékařský – Calendula officinalis
ostřice – Carex
pelyněk černobýl – Artemisia vulgaris

podběl lékařský – Tussilago farfara
rdesno – Polygonum
rmen barvířský – Anthemis tinctoria
sedmikráska obecná – Bellis perennis
slunečnice – Helianthus
pampeliška lékařská – Taraxacum officinale
šťovík – Rumex
vratič obecný – Tanacetum vulgare
vřes obecný – Calluna vulgaris
zlatobýl kanadský – Solidago canadensis
všechny druhy trav – Graminae
obilniny

Kontaktní alergeny

Některé rostliny obsahují chemické látky, které při kontaktu s kůží nebo sliznicemi způsobují alergickou reakci – vyrážku, otoky, svědění, popálení, popř. jiné reakce (Frýzová, 2009).

„Při dotyku nebo požití fotosenzibilizujících rostlin dochází vlivem slunečních paprsků u citlivých osob k zarudnutí, svědění i zpuchýřkovatění kůže (obr. č. 22, s. 43), což se označuje jako fotodermatitida“ (Novák, 2004, s. 15).

DŘEVINY:

břečťan popínavý – Hedera helix
cypřič – Cupressus
jalovec – Juniperus
kroton pestrý – Codiaeaum variegatum
lýkovec jedovatý – Daphne mezereum

oleandr obecný – Nerium oleander
plamének – Clematis
ruj vlasatá – Cotinus coggygria
škumpa orobincová – Rhus typhina
zerav (túje) západní – Thuja occidentalis

BYLINY:

ambrózie - *Ambrosia*

áron plamatý – *Arum maculatum*

begonie – *Begonia*

bolševník – *Heracleum*

brambořík – *Cyclamen*

čemeřice černá – *Helleborus niger*

dieffenbachie – *Dieffenbachia*

heřmánek - *Chamomilla*

chmel otáčivý – *Humulus lupulus*

chryzantéma - *Chrysanthemum*

jestřábník - *Hieracium*

konopí seté – *Cannabis sativa*

mák – *Papaver*

oman - *Inula*

oměj – *Aconitum*

pelargonie, muškát – *Pelargonium*

pohanka obecná – *Fagopyrum esculentum*

prvosenka – *Primula*

pryskyřník - *Ranunculus*

pryšec – *Euphorbia*

rdesno hadí kořen – *Bistorta major*

routa vonná – *Ruta graveolens*

rozchodník – *Sedum*

řebříček – *Achillea*

řepěň - *Xanthium*

sasanka – *Anemone*

skočec obecný – *Ricinus communis*

slunečnice – *Helianthus*

třapatka - *Rudbeckia*

třemdava bílá – *Dictamnus albus*

třezalka tečkovaná – *Hypericum perforatum*

tulipán – *Tulipa*

vlaštovičník větší – *Chelidonium majus*

zlatobýl - *Solidago*

Obr. č. 22 Kontaktní alergická fotodermatitida (www.ulekare.cz, 2011)

4.2 Nebezpečné technologie

Pracovní postupy navrhovaných praktických činností dětí, které jsou součástí metodických listů (viz kap. 7), vystavují děti určitým nebezpečím, kterým je třeba předcházet. Zde platí všeobecné zásady, které jsou shrnuty v tipech pro bezpečnou práci při aranžování a vazbě. Kapitola je doplněna o nebezpečné technologie a příslušná opatření.

TIPY pro bezpečnou práci při aranžování a vazbě:

- **pedagog musí vlastním příkladem dodržovat bezpečnostní opatření**
- **při kontaktu a činnosti s rostlinami nekonzumovat potraviny a nepít nápoje**
- **po kontaktu s rostlinami řádně umýt ruce**
- **neochutnávat rostliny**
- **udržovat pořádek na pracovišti**
- **vyžadovat správné a bezpečné pohyby dítěte**

Na tyto body musí pedagog neustále upozorňovat a dbát na důsledné dodržování!

Příprava rostlinného materiálu :

- pracovat v rukavicích
- odstranit ostny a trny
- oddělit od sebe jednotlivé větve

Práce s nářadím

- nůž, zahradnické nůžky, dráty, kleště na dráty používá pouze pedagog
- dítě používá pouze nůžky se zaoblenými hroty
- nůžky se zaoblenými hroty přenáší ostřím směrem k zemi

Lepení tavnou pistolí

- vykonává pouze pedagog
- kontrola el. kabelu, v případě poškození nepoužívat (nebezpečí úrazu el. proudem)
- zahřátou pistolí ukládat mimo dosah dětí (nebezpečí popálení)

Vázaná kytice

- zajistit suchou podlahu při práci s řezanými rostlinami (nebezpečí uklouznutí)
- připravené vázy s vodou postavit na bezpečné místo, např. parapet, nebo ke stěně.

Věvec z chvojí

- pracovat v rukavicích
- bezpečná práce s drátem a kleštěmi, popř. tavnou pistolí

Manipulace s materiálem vyvázaným na drát (např. šišky)

- připravit dětem „k ruce“
- uchopit tak, aby drát směřoval dolů

4.2.1 Vlastní pozorování a doporučení pro aranžování s dětmi

1. Neumytí rukou po ukončení činnosti: pro každé dítě je nutno počítat individuální čas, který potřebuje ke zhotovení svého záměru. Proto je třeba dětem jednotlivě připomínat a kontrolovat umytí rukou po ukončení činnosti.

2. Žízeň při práci: je nezbytné připomenout dětem vhodnost pití před začátkem vlastní práce. Před zařazením pitného režimu při činnosti vést děti k hygieně rukou.

3. Rychlá chůze a pohyby: jakmile se některé dítě začne pohybovat rychle a nebezpečně, ostatní děti jej často napodobují. Je nutné děti zklidnit, napomenout, upozornit na nebezpečí.

4. Činnosti, které vykonává pouze pedagog: např. vyvazování šišek na drát. Pokud bude pedagog tuto činnost provádět před očima dětí při aranžování, zřejmě ji bude některé dítě chtít vyzkoušet. Proto doporučujeme řádnou připravenost materiálu pedagogem před zahájením aranžování.

5. Ochrana oděvu: při práci si dítě spontánně utírá ruce do oblečení. Může dojít k potřísnění oděvu lepidlem, pryskyřicí z chvojí atd. Je vhodné použití ochranného oděvu, např. starší košile, tričko nebo zástěrka.

5. Cíle bakalářské práce

Dle RVP PV je třeba využívat příležitostí k seznamování dětí s různými tradicemi a zvyky, běžnými v jejich kulturním prostředí. Výzdoba interiéru či exteriéru skrze aranžovaný objekt či kytici je téměř samozřejmou součástí našich kulturních tradic. Jedním z dílčích vzdělávacích cílů, které pedagog u dítěte předškolního věku podporuje, je kultivace estetického vnímání a vkusu. Rozvoj estetického cítění je nepochybně spjat s květinami a přírodními materiály. Ty potom se zpracováním a prostorovým uspořádáním – aranžováním a vazbou.

Z tohoto vyplývají cíle bakalářské práce:

Hlavní cíl:

Připravit metodický materiál pro pedagogy, ověřit použitelnost vybraných metod a technik aranžování u dětí předškolního věku v rámci zařazení estetické a tvůrčí aktivity do vzdělávací nabídky. Jako prevence na ochranu zdraví dětí experimentálně ověřit navrženou metodiku využití nebezpečných rostlin.

Dílčí cíle:

1. Vlastním příkladem a tvořivou prací s dětmi, podněcovat tvořivost a fantazii dětí, jejich estetický vztah k prostředí a úpravě prostředí, ve kterém žijí.
2. Sledovat dovednosti u dětí s věkovým odstupem 4-6 let.
3. Vyzkoušet u dětí aranžování s nebezpečnými rostlinami, s výjimkou prudce jedovatých a silně alergenních rostlin.
4. Umožnit dětem poznávat a obdivovat rostliny jako součásti živé přírody, a tím zvyšovat zájem o ochranu přírody.

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Metodika

Pro realizaci praktické části bakalářské práce bylo využito prostředí Mateřské školy Tvarožná (foto č. 12, s. 48). Po dohodě s ředitelkou školy Mgr. Yvonou Hrbáčkovou jsem začala na jaře roku 2010 projekt realizovat. Ověřování navržených metodických listů probíhalo po poledním odpočinku dětí a svačině, v rámci odpoledního bloku.

Témata navržená v metodických listech byla zvolena s ohledem na aktuální dění v bezprostředním okolí dítěte a v souladu s potřebou uskutečnit vlastní zkušenost s určitým zvykem, tradicí nebo proměnou přírody.

Rodiče dětí, kteří se zúčastnili aranžování při testování metodických listů, byli informováni o tom, že dítě bude v kontaktu s různými rostlinami. Současně jim bylo sděleno, že pedagog bude dbát na důsledné dodržování bezpečnostních a hygienických pravidel při práci s rostlinným materiálem. Rodiče byli požádáni o vyplnění Prohlášení (viz přílohy).

Velikost skupiny při aranžování a vazbě byla 6 až 8 dětí za účasti jednoho pedagoga.

Časová dotace uvedená v metodických listech je doba vlastního aranžování či vazby. Je nutné počítat s dalším časovým nárokem na motivaci, získání rostlinného materiálu, přípravu „květinového koutku“, zhodnocení práce a úklid pracovního prostoru. V případě, že zajištění rostlinného materiálu je součástí vycházky dětí, bylo v metodickém listu doporučeno organizovat tuto činnost jeden den před samotným aranžováním. Na ostatní činnosti, kromě získávání rostlinného materiálu, se předpokládá vymezení hodinového bloku: Příprava „květinového koutku“: 10 min, motivace: 15 min, vlastní práce: 20 min, vystavení a zhodnocení: 10 min, společný úklid: 5 min.

Při ověřování metodiky byly potřebné materiály a pomůcky dětem vždy obstarány pedagogem. V metodických listech bylo navrženo aktivní zapojení dětí při zajištění rostlinného materiálu a výroby vlastní nádoby.

Doporučuji vyjít s dětmi do přírody, získaný materiál ošetřit, nasušit (viz kap. 3.6.4). Tvořit převážně z rostlin, které zajistí děti společně s pedagogem. V jiném případě, kdy není možné vycházet ze zdrojů volné přírody, bych upřednostnila úzkou spolupráci s rodiči, při darování rostlin z rodinných zahrad. V případě vlastního pozemku MŠ je vhodné pěstovat rostliny a využívat je pro aranžování a vazbu.

Motivace byla řízena formou rozhovoru a říkanky, která byla opakována i během činnosti.

Před každou činností s rostlinným materiálem bylo dítě seznámeno s pravidly bezpečnosti a hygieny při práci. Během činnosti s rostlinami bylo třeba dbát a připomínat jejich důsledné dodržování.

Příprava „květinového koutku“ probíhala spolu s dětmi. Spočívala v třídění rostlin do skupin a rozložení na určený prostor.

Děti měly možnost práce dle vlastní fantazie nebo se mohly inspirovat připravenou ukázkou výsledného díla. Vždy byl demonstrován postup práce. Činnost byla organizována jako skupinová, ve dvojicích nebo individuální.

Výsledné kompozice sloužily především pro dekoraci interiéru Mateřské školy Tvarožná: třídy, šatny nebo chodby. Některé byly určeny pro radost druhému, nebo si je děti odnesly domů.

Aranžérské postupy a výsledné kompozice byly dokumentovány Vojtěchem Vlčkem a autorkou, digitálním fotoaparátem.

Foto č. 12 Mateřská škola Tvarožná (Vlčková, 2010)

6.1 Charakteristika školy

Kapitola zpracována dle www.materskeskolky.cz. Mateřská škola Tvarožná zahájila provoz v roce 1987. V okolí budovy je rozlehlá zahrada s ovocnými stromy.

Mateřská škola má dvě třídy s názvem „Medvídci“ a „Zajíčci“. Kapacita třídy je 25 dětí. Ve školním roce 2010/2011 je k docházce do mateřské školy přihlášeno 50 dětí. Základem dětského kolektivu je smíšená věková skupina. Soužití dětí je řízeno podle pravidel chování, která stanovují děti společně s pedagogem.

Dlouhodobým záměrem mateřské školy je vychovávat samostatné a jedinečné osobnosti, které budou schopny se prosadit v dalších letech svého vzdělávání.

Pedagogové pracují podle Školního vzdělávacího programu, který nese název „Hrajeme si a poznáváme svět, ve kterém žijeme“. Součástí ŠVP je pět integrovaných bloků, které jsou zpracovány do podtémat tak, aby byl zajištěn rozvoj základů klíčových kompetencí dle RVP PV – předpokladů pro celoživotní vzdělávání (kap. č. 1).

6.2 Harmonogram průzkumu

Metodika a postup práce jednotlivých metodických listů je popsán v kapitole 7.

Metodický list č. 1 „Vynášení zimy“ byl testován 6. 4. 2010. Děti byly seznámeny s tím, jak lidé prožívali příchod jara za dávných dob. Poté sestavovaly „jarní aranžmá“, které vycházelo z proměn v jarní přírodě. Kompozice byla umístěna v interiéru MŠ.

Metodický list č. 2 „Pout“ byl realizován v předčasném termínu 14. 7. 2010, protože provoz mateřské školy byl v tomto školním roce 16. 7. 2010 ukončen. Předpokládáme, že motivace získaná praktickou činností „vázání kytičky“ bude využita v domácím prostředí. Výsledky vazby si děti odnesly domů.

Metodický list č. 3 „Loučení se školkou“ byl ověřován 29. 6. 2010. Po motivaci děti vázaly kytice a následující den mohly prožít předání vlastního díla kamarádovi.

Metodický list č. 4 „Svátek“ byl vykonán 7. 10. 2010. Po řízeném rozhovoru se skupina dětí podílela na aranžování jedné vypichované misky. Kompozice byla určena k výzdobě interiéru při slavnostní příležitosti v MŠ.

Metodický list č. 5 „Štědrovečerní nadílka“ byl realizován 16. 12. 2010. Byl veden motivační rozhovor, po kterém děti aranžovaly vánoční svícen ve dvojicích. Svícny sloužily k dekoraci interiéru na výstavě perníků a při posezení u vánočního stromu s rodinnými příslušníky.

7. Výsledky

7.1 Metodický list č.1 „Vynášení zimy“ (jarní aranžmá)

Foto č. 13 Tulipány v MŠ (Vlček, 2010)

Foto č. 14 Narcisy v MŠ (Vlček, 2010)

MOTIVACE

Klid' se zimo, bylas dlouhá,
v nás už kvete jarní touha.

Rozvodněnou řekou plav si
a utop se někde za vsí!

NÁMĚTY PRO ROZHOVOR S DĚTMI

Těšíme se na jaro: „Dřív se lidé netěšili na jaro jen kvůli sluníčku a teplu. Zima pro ně znamenala těžké období. K jídlu měli jen to, co si na podzim uložili do sklepů a komor – mouku z obilí, z které si pekli chleba, brambory, naložené zelí, ovoce a taky trochu sádla ze zabijačky. Pokud byla zima dlouhá, zásoby docházely a lidé i jejich zvířata měli hlad. Každý se proto těšil na jaro, až se louky zase zazelenají, krávy a kozy se budou moci dosyta napást, vylíhnou se nová kuřátka, housátka, narodí se králíci a lidé začnou sklízet první zeleninu.“

„Co se líbí na jaru vám? Povězte to kamarádům a poslechněte si, co mají na jaru rádi oni“ (Kukal, Vinduška, 2010, s. 28).

MOTIVACE K ČINNOSTI

Pojďme na vycházku a snažme se zjistit, co všechno už venku raší, roste a kvete. Možná se nám podaří nastříhat některé květiny a listy. Rostliny nebudeme řezat v zahrádkách před domem, které někomu patří. To bychom mohli udělat pouze v případě, že požádáme o dovolu majitele, popř. toho, kdo v domě bydlí. A vy děti, které máte doma zahrádku, zkuste se dovolit maminky nebo babičky a donést některé z vašich čerstvých květů do školky. Ze všech rostlin, které se nám podaří nashromáždit, vyrobíme jarní dekorace. Použijeme i vzrostlé „obilíčko“, které jsme před týdnem vysévali. Tak si přineseme kousek jara i do své třídy, a to v nás určitě probudí radostnou náladu.

KOMPETENCE (Havlíňová a kol., 2008)

1. Prožívá vztah k přírodě, sounáležitost s přírodou.
2. Zvládá jednoduché činnosti v péči o nejbližší prostředí.
3. Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých.

DÍLČÍ CÍLE (Havlíňová a kol., 2008)

1. Vnímat estetické hodnoty přírody.
2. Vykonávat jednoduché činnosti podporující zdraví těch společenství, v nichž žije.
3. Vědět o významu osobní hygieny a bezpečnosti při práci.

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (Havlíňová a kol., 2008)

1. a) Všímá si jednotlivých detailů přírodnin a rostlin (listy, květy, stonky, kůra,...).
b) Vytváří z přírodnin dvou – i trojrozměrné estetické výtvořky.
2. a) Podílí se na obměně výzdoby mateřské školy.
b) Pečuje o vzhled třídy.
3. Ví, proč nejí a nepije při práci s rostlinným materiálem a proč si po činnosti myje ruce.

METODIKA

Časová dotace: Jarní aranžmá není časově náročné, vlastní práce trvá do 20 minut.

Rostlinný materiál: Zajistí pedagog ve spolupráci s dětmi (viz Motivace k činnosti). Pedagog během roku využívá příležitosti vycházek a pobytu venku pro sběr mechu, kůry, růží. Tento materiál nasuší a vhodně uloží. Na jaře je možné koupit rychlené cibule drobnokvětých narcisů v květináči, které děti uloží na misku k oknu a zalévají je. Po rozkvětu je děti zakomponují do jarního aranžmá.

Bezpečnost při práci: V jarní přírodě se nachází řada jedovatých rostlin (viz kap. 4.1.1). Před vycházkou zaměřenou na sběr jarních květů a před aranžováním informuje pedagog všechny děti o bezpečnosti a hygieně při práci s rostlinami. Během činnosti pravidla bezpečnosti připomíná a dbá na jejich dodržování (viz kap. 4.2).

Organizace: Den před zajištěním rostlinného materiálu je vhodné zapojit děti do výroby nádoby. Pokud je nádoba větší, pracují děti ve skupině. Při aranžování děti pracují ve dvojicích. Po dokončení práce pedagog seznámí děti s následnou péčí o dekoraci.

Závěr: Kompozice je určena k dekoraci interiéru mateřské školy. Děti o aranžmá pečují.

PRACOVNÍ POSTUP

Zhotovení vlastní nádoby:

1. Na terakotový květináč dítě nalepuje těsně vedle sebe kůru (nejlépe z břízy), mezery vyplní mechem. K lepení používá Herkules a široký štětec. Potřebné množství lepidla doporučujeme odlít na misku. Nádoba se nechá uschnout do druhého dne.

Aranžmá:

1. Pedagog předloží dětem na stůl květiny, přírodniny, nádoby a doplňkový materiál ve skupinách podle druhů. Demonstruje postup práce a děti současně aranžují.

2. Doprostřed nádoby se vloží květináč s kvetoucími drobnokvětými narcisy nebo úzká nádoba s florexem k aranžování živých květů.

3. Prostor mezi oběma nádobami se vyplní celofánem, na který se umístí přírodniny. Je možné do přírodnin zakomponovat malý květináč s nízkou pokojovou rostlinou nebo misku s naklíčeným obilím.

4. Pedagog předá dětem informaci o následné péči živých rostlin v aranžmá: Každý druhý den je nutná mírná zálivka, rosení a 1–2x týdně zastříhnout obilí.

5. Rozhovor ke zhodnocení práce: „Jaký je rozdíl mezi místností ozdobenou květinami a místností bez květin? Které rostliny nebo přírodniny tě zaujaly? A čím? Objevil jsi rostlinu, kterou neznáš? Jaká pravidla bezpečnosti jsme museli dodržovat? A proč?“

6. Pedagog přijímá návrhy dětí na umístění aranžmá ve třídě. Vhodné umístění je vnímáno z hlediska nároků rostlin a bezpečného pohybu dětí ve třídě.

7. Všechny děti a pedagog uklízí pracovní prostor.

ROSTLINNÝ MATERIÁL, POMŮCKY A NÁŘADÍ

čerstvé rostliny:

brusnice borůvka – Vaccinium myrtillus (barvené)

narcis drobnokvětý – Narcissus

ječmen setý – Hordeum vulgare

tulipán – Tulipa

sušené přírodniny:

kůra z borovice, břízy

mech, např. bělomech – Leucobryum

růže – Rosa

pokožkové rostliny:

fittonie – Fittonia

Zahradnické nůžky, nůžky se zaoblenými hroty, terakotový květináč, misky z umělé hmoty, úzká sklenice, florex, celofán, lepidlo Herkules, plochý štětec.

EVALUACE

- Čtyři děti si všímaly detailů přírodnin, zejména je zaujala kůra s hrubým povrchem a mechy. Zkoumaly stonky borůvek, ptaly se na název rostliny a všimly si pestrého zbarvení. Dvě děti zaujaly sušené růže, zkoušely vůni, povrch a pojmenovaly barvu. Narcisy a tulipány znaly 3 děti, jejich názvy samy vyslovily.
- Všechny děti vyráběly prostorovou kompozici z jarních květů a přírodnin.
- Děti se podílely na obměně výzdoby mateřské školy. 6 dětí se zapojilo a navrhovalo umístění aranžmá. Jedno dítě rozvinulo diskuzi o optimálních podmínkách pro rostliny.
- Děti dokážou vyslovit nahlas důvody, proč nejí a nepijí při práci s rostlinným materiálem a proč si po ukončení činnosti myjí ruce. Přesto doporučuji stále připomínat a dbát na důsledné dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce.

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ

- Děti většinou použily veškerý rostlinný materiál, který měly k dispozici. Není vhodné dávat dětem příliš mnoho materiálu, nýbrž jen přiměřené množství.
- Při zahájení motivace jsem kladla rozvíjející otázky, děti odpovídaly stručně, věty po sobě opakovaly. Motivační rozhovor jsem ukončila dříve a navázala komunikaci při tvorbě aranžmá.

7.2 Metodický list č. 2 „Pout’ “ (vázaná kytička)

MOTIVACE

Přijed' k nám na pout', vezmu tě
na létající labutě.

Úplně jiný zdá se svět,
nad nímž tě nese ptačí hřbet...

Foto č. 15 Kytičky ve vlasech
(Vlčková, 2010)

Foto č. 16 Děti v krojích
(Vlčková, 2010)

NÁMĚTY PRO ROZHOVOR S DĚTMI: tradice poutí

„Když se řekne pout', představíme si nejspíš houpačky, kolotoč, střelnice a stánek s cukrovou vatou. A máte pravdu, když je někde pout', podobné atrakce opravdu přijedou. Babička s dědou vám dají peníze na kolotoč a společně s tatínkem možná vystřelíte mamince růži. Ale to všechno už je něčím navíc“

Tradice poutí: *„Tou skutečnou poutí byla cesta ke kostelu se jménem světce. A protože se poutníci chtěli trochu pobavit, přidaly se k tomu také různé atrakce.“*

„Byli jste už na nějaké pouti? Svezli jste se s rodiči také na létajících labutích, jak se o tom píše v naší říkance? Co se vám na pouti nejvíce líbilo? Vyprávějte své zážitky ostatním“ (Kukal, Vinduška, 2010, s. 52).

Pout' ve Tvarožné: V naší vesnici se pout' slaví na svátek Panny Marie Sněžné, podle mariánské kaple, která stojí na kopci Santon. „Tvaroženský kopeček“ je znám jako poutní místo již od 18. století. Slavnost připadá na neděli po 5. srpnu. Tradičním zvykem je průvod stárků v krojích. Součástí průvodu jsou také děti - malé, velké, chlapci i děvčata. Také vy, pokud byste chtěly a poprosíte maminku, aby vám zajistila kroj, můžete se zúčastnit tohoto slavnostního průvodu.

MOTIVACE K ČINNOSTI

Součástí kroje je často drobná kytička, kterou mají děvčata na „kordulce“ (vyšívané vestě) nebo ve vlasech. Chlapci si ji připevní na vestu.

Kdo z vás si chce takovou malou kytičku sám uvázat, je zván do našeho „květinového koutku“, který je zde připraven pro vás.

KOMPETENCE (Havlínová a kol., 2008)

1. Rozvíjí své poznávací funkce a dovednosti.
2. Je zvědavý, má touhu poznávat.
3. Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých.

DÍLČÍ CÍLE (Havlínová a kol., 2008)

1. a) Mít bohatě rozvinutou fantazii.
b) Přistupovat tvořivě ke skutečnosti.
2. Vědět o místních tradicích, zvycích a slavnostech.
3. Vědět o významu dodržování osobní hygieny a bezpečnosti při práci.

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (Havlínová a kol., 2008)

1. a) Uplatňuje fantazii při tvorbě díla.
b) Tvoří originální výtvary.
2. Účastní se příprav oslav.
3. Ví, proč nejí a nepije při práci s rostlinným materiálem a proč si po činnosti myje ruce.

METODIKA

Časová dotace: Vazba malé kytice je časově nenáročná, vlastní práce trvá asi 15 minut, proto je možné vystřídat během jedné hodiny asi 3 skupiny po 6-8 dětech.

Rostlinný materiál: Zajistí pedagog nebo je vhodné požádat rodiče o přinesení rostlin z vlastních zahrad na předem určený den. V tomto případě se doporučuje předat rodičům informaci, k jakému účelu budou rostliny použity. Požadovaná délka stonku je asi 10 cm.

Bezpečnost při práci: Po motivačním rozhovoru učitel děti upozorní na bezpečnost práce s jedovatými a alergenními rostlinami. Po dobu činnosti s rostlinným materiálem dbá na důsledné dodržování bezpečnosti při aranžování (viz kap. 4.2).

Organizace: Pedagog předvede skládání stonků v ruce a přidávání dalších květů či listů. Děti pracují samostatně, pokud mají kytičku v ruce naskládanou, pedagog ji převezme a sváže. K našemu účelu postačí i jeden květ se zelení.

Závěr: Dítě si svoji kytičku umístí do vázy s vodou. Po skončení činnosti všechny děti společně s pedagogem uklidí pracovní prostor. Při odchodu z MŠ si děti kytičky odnáší domů.

PRACOVNÍ POSTUP

1. „Květinový koutek“: Z rostlinného materiálu připraví pedagog spolu se dvěma pomocníky z řad dětí květiny a zeleň na stůl do skupin podle druhů. Na jiný stůl nebo parapet nachystá nízké vázy naplněné do poloviny vodou.
2. Z předem připraveného rostlinného materiálu se nejprve odstraní listy ze spodní části stonků.
3. Dítě vybírá květy a listy dle vlastní fantazie a představivosti. Květy skládá do levé ruky (praváci) a prokládá je zelení. Nebo kolem kytice vytváří „zelenou manžetu“.
4. Pedagog pomůže dítěti kytičku svázat, nakonec dítě zkrátí stonky dle správného poměru a vkládá ji do vázy.
5. Rozhovor při aranžování: „Co víte o rostlinách, které používáme? Jaká pravidla při práci musíme dodržovat a proč? Umíte některé rostliny pojmenovat?“
6. Zhodnocení práce: „Co se vám líbilo – nelíbilo při aranžování? A proč? Co jste se dověděly nového? Pro jaké příležitosti by se dala využít vaše kytička? Jaká pravidla bezpečnosti jsme museli dodržovat? A proč?“
7. Společný úklid pracovního místa.

ROSTLINNÝ MATERIÁL, POMŮCKY A NÁŘADÍ

hořčice polní – *Sinapis arvensis*

saturejka zahradní – *Satureja hortensis*

hrachor vonný – *Lathyrus odoratus*

šalvěj hajní – *Salvia nemorosa*

mateřídouška obecná – *Thymus vulgaris*

šalvěj lékařská – *Salvia officinalis*

pryšec křížmolistý – *Euphorbia coralloides*

tymián obecný – *Thymus vulgaris*

růže – *Rosa*

Zahradnické nůžky, dětské nůžky, lýková stuha, spona do vlasů, nízké vázy.

EVALUACE

- Při práci bylo patrné soustředění a zaujetí, všechny děti pracovaly samostatně a činnost dokončily.
- Tři děti uplatnily fantazii a vytvořily originální díla.
- Vazbou kytičky, která je součástí kroje, se děti podílely na přípravě oslavy poutě v místě bydliště.
- Děti ví, proč nejí a nepijí při práci s rostlinným materiálem a proč si po ukončení činnosti myjí ruce. Přesto je třeba stále připomínat a dbát na důsledné dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce.

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ

- Činnost zaujala především děvčata. Předpokládám, že podnětem k nadšení bylo vložení květin do vlasů.
- Některým dětem je vhodné přidržet úvazek a umožnit jim samostatně uvázat suky.
- Ve chvíli, kdy přišel dítě vyzvednout z mateřské školy rodinný příslušník, byla zřetelná spontánní reakce radosti tvůrce. Někteří dítě až při této příležitosti projevilo skryté emoce z výsledného díla.

7.3 Metodický list č. 3 „Loučení se školkou“ (vázaná kytice)

MOTIVACE

Rozlučte se kluci, holky,
už je tady konec školky.
Na vás starší šesti let
čeká nový školní svět.

Foto č.17 Vazba chlapce (Vlčková, 2010)

Foto č.18 Vazba děvčete (Vlčková, 2010)

Foto č.19 Výsledná kytice (Vlčková, 2010)

NÁMĚTY PRO ROZHOVOR S DĚTMI

Loučení se školkou: „Loučení se školkou je zvláštní věc, bývá smutné i veselé zároveň. Smutné proto, že ze školky možná odcházíte neradi – líbilo se vám tu, měli jste rádi své kamarády i paní učitelku. A veselé proto, že se už těšíte do školy – čeká vás úplně nový svět. Budete prvňáčci, kteří chodí do velké školy. Co se vám ve vaší školce líbí nejvíc? Po čem se vám možná bude stýskat, až budete odcházet?“

Slavnostní ukončení školy: Slavnostní zakončování školní docházky nebo přípravy na povolání známe už z dávné historie. Když se učedníci u svého mistra vyučili, dostávali tzv. „za vyučenou“ a stávali se tovaryši. Jinou slavností, která se udržela dodnes, je ples na oslavu ukončení střední školy. Říká se mu maturitní a studentům se při něm předávají šerpy – velké stuhy, které se nosí přes rameno. Bývá na nich napsáno „Maturant“ a také

rok, ve kterém ukončují střední školu. A už od středověku se slaví také ukončení studia na vysoké škole – slavnostní předání vysokoškolských diplomů se jmenuje promoce“ (Kukal, Vinduška, 2010, s. 54).

MOTIVACE K ČINNOSTI

Co myslíte, čím bychom mohli udělat radost našim „školákům“, když se s nimi budeme loučit? Mohla by je potěšit kytice, kterou bychom pro ně uvázali?

A nemusíme hned utratit spoustu peněz za květiny. Nejdříve společně vyrazíme na louku, meze a stráně, kde rostou květiny a listy, které se nám budou hodit pro naši práci.

KOMPETENCE (Havlínová a kol., 2008)

1. Chce poznávat své okolí, svět.
2. Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých.

DÍLČÍ CÍLE (Havlínová a kol., 2008)

1. a) Chtít rozumět okolnímu světu, tomu, co vidí, slyší, hmatá, pociťuje...
  - b) Rozlišit a pojmenovat vlastnosti materiálu (barva, tvar, povrch, množství, druhy).
  - c) Vědět o rozmanitosti přírody.
2. Vědět o významu dodržování osobní hygieny a bezpečnosti při práci.

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (Havlínová a kol., 2008)

1. a) Je zvyklé klást otázky, když něco neví, a dožadovat se odpovědi.
  - b) - Dovede popsat tvar, povrch, barvu materiálu.
    - Správně třídí, přiřazuje materiál podle druhu.
  - c) Vnímá bohatost a rozličnost různých druhů rostlin.
2. Ví, proč nejí a nepije při práci s rostlinným materiálem a proč si po činnosti myje ruce.

METODIKA

Časová dotace: Zhotovení dárkové kytice je časově náročné na přípravu rostlinného materiálu, kterou doporučujeme realizovat na vycházce jeden den před samotnou vazbou. Vazba je nabídnuta dítěti následující den, během dopoledních hodin, zakončení a úklid je před pobytem venku.

První den probíhá motivace, rozhovor (viz Náměty pro rozhovor s dětmi) a společné zajištění rostlinného materiálu na vycházce.

Bezpečnost práce: Před vycházkou promluví pedagog o bezpečnosti a hygieně při kontaktu s rostlinami (viz kap. 4.2).

Rostlinný materiál: Dle místních možností volí pedagog vhodná místa ke sběru květin ve volné přírodě. Dobrým tipem může být i zkušenost některých dětí. Dospělá osoba zajistí nádoby s vodou, do kterých pedagog společně s dětmi vloží přinesené rostliny. Pedagog vybízí děti k návrhům a přemýšlení na vhodné umístění rostlin. Po dohodě živý materiál společně uloží (viz kap. 3.6.4).

Druhý den vázání kytice. Začíná informací o bezpečnosti práce.

Organizace: Učitel přinese rostlinný materiál do třídy a děti třídí rostliny do skupin podle druhů květin a pokládají je v řadách na připravený stůl. Na bezpečné místo připraví pedagog různé typy váz s vodou. Následuje názorná ukázka očištění stonku od listů a spirálovité skládání jednotlivých rostlin do ruky. Je vhodné, aby pedagog předem zajistil několik ukázek kytic, na kterých ukáže ladění barev, kontrasty a tvary kytic. Děti pracují samostatně.

Závěr: Jakmile je kytice dokončena, pedagog pomáhá s úvazkem a vložením do vázy.

Třetí den probíhá předávání kytic při slavnostním obřadu „pasování školáků“.

PRACOVNÍ POSTUP

1. Z rostlin, které děti vybírají pro svoji kytici, odstraní listy ze spodních částí stonků.
2. Kytici drží dítě v levé ruce (pravák) a přikládá další rostliny tak, aby se stonky nekřížily. Výběr rostlin, barevné zastoupení, ale také velikost a tvar kytice je ponechán na vlastním vkusu a fantazii. Zeleň zpracovává mezi květy postupně nebo kytici zakončí listovou manžetou.
3. Během činnosti pedagog využívá čas pro společný rozhovor, který může rozvinout otázkami: „Které rostliny se ti líbí a proč? Které voní? Znáš některou rostlinu? Jsou všechny rostliny stejné? Čím se liší? Co tě na rostlinách zaujalo?“
4. Jakmile dítě dílo dokončí, učitel pomáhá s úvazkem a společně určí vhodnou vázu, do které ji naaranžují.
6. Společné zhodnocení: „Jak se ti pracovalo? Jak se povedl výsledek? Co jsi zjistil nového?“
7. Dítě umístí kytici ve váze na bezpečné místo, pedagog po skončení uloží kytice do chladna a temna.
8. Všechny děti spolu s pedagogem uklízejí svá pracovní místa.

ROSTLINNÝ MATERIÁL, POMŮCKY A NÁŘADÍ

Bergénie – <i>Bergenia cordifolia</i>	Pivoňka dřevitá – <i>Paeonia suffruticosa</i>
Bohyška (hosta) – <i>Hosta thumbnail</i>	Pryšec křížmolistý – <i>Euphorbia coralloides</i>
Bohyška (hosta) – <i>Hosta vista</i>	Rmen rolní - <i>Anthemis arvensis</i>
Hořčice polní – <i>Sinapis arvensis</i>	Šalvěj hajní – <i>Salvia nemorosa</i>
Hrachor lesní – <i>Lathyrus sylvestris</i>	Šalvěj lékařská – <i>Salvia officinalis</i>
Javor dlanitolistý – <i>Acer palmatum</i>	Šťovík kyselý – <i>Rumex acetosa</i>
Ječmen obecný – <i>Hordeum vulgare</i>	Vikev lesní – <i>Vicia sylvatica</i>
Oves setý – <i>Avena sativa</i>	Vlčí mák – <i>Papaver rhoeas</i>
Ozdobnice čínská – <i>Miscanthus sinensis</i>	

Zahradnické nůžky, dětské nůžky, lýko nebo stuha na svázání, vázy různých tvarů a velikostí.

EVALUACE

- Všechny děti správně třídily rostlinný materiál podle druhů do skupin.
- Dva chlapci nedokončili vazbu kytice, ale při činnosti experimentovali s rostlinným materiálem. Byli zaujati množstvím a rozmanitostí rostlinných druhů. Rozlišovali vlastnosti rostlin, jako je křehkost, tvar a barva.
- Při společném rozhovoru během činnosti se 3 děti ptaly na názvy některých rostlin.
- Děti dokážou vyslovit nahlas důvody, proč nejlí a nepijí při práci s rostlinným materiálem a proč si po ukončení činnosti myjí ruce. Přesto doporučuji stále připomínat a dbát na důsledné dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce.

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ

- Během vázání děti nežádaly o radu, řídily se intuicí. Měla jsem pocit, že si více či méně hrají.
- Občas se některé dítě dívalo po kytici svého kamaráda, avšak žádné výsledné dílo nebylo kopií.
- Výsledky byly překvapující, dokazující schopnost dítěte zpracovat rostlinný materiál dle vlastní fantazie.

7.4 Metodický list č. 4 „Svátek“ (vypichovaná nádoba)

MOTIVACE:

Maminka dneska slaví svátek

tak jako tisíc dalších Katek.

Slavím ho s ní, i když jsem Dáda.

Já totiž slavím strašně ráda!

Foto č. 20 Vypichovaná miska (Vlčková, 2010)

NÁMĚTY PRO ROZHOVOR S DĚTMI

Původ jmen: „Většina jmen, která jsou v kalendáři, jsou jména světců – lidí, kteří věřili v Boha a udělali ve svém životě něco pěkného - dnešní Františkové se jmenují třeba po svatém Františkovi z Assisi, který měl rád zvířátka a ptáčky a říkal o nich, že jsou jeho bratři. A Kačenky zase po svaté Kateřině, která byla moc chytrá a vzdělaná a nenechala si od nikoho nic namluvit.“

„Líbí se vám vaše jméno? Víte, proč vám ho rodiče vybrali? Jmenujete se jako váš tatínek nebo maminka? Zeptejte se jich, podle čeho se při výběru vašeho jména rozhodovali.“

Oslovování: „Lidé při oslovování často používají také různě upravených podob jména: Mariím se říká Maruško, Františkům Fando, Josefům Pepíku a Zuzanám Zuzko. Jak říkají rodiče vám?“ (Kukal, Vinduška, 2010, s. 60).

MOTIVACE K ČINNOSTI

Slavíte děti rády svátek svých kamarádů, sourozenců nebo rodičů? Máte radost, když můžete potěšit druhého dárkem? Už jste někomu přály s květinou? Kdo má zájem, ať si zkusí spolu s ostatními kamarády aranžovat z květin misku, se kterou může udělat radost tomu, kdo ji dostane. Nebo by mohla být výzdobou místnosti při slavnostní

příležitosti. Budeme aranžovat ve skupině, abychom si mohli vzájemně pomáhat. Stejně tak, jako když chystáte dárek pro blízkého člověka třeba s bráškou nebo sestřičkou.

KOMPETENCE (Havlínová a kol., 2008)

1. Prožívá vztah k přírodě, sounáležitost s přírodou.
2. Je schopno elementární spolupráce ve skupině dětí.
3. Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých.

DÍLČÍ CÍLE (Havlínová a kol., 2008)

1. Vnímat estetické hodnoty přírody.
2. Chtít spolupracovat ve skupině a se skupinou.
3. Vědět o významu dodržování osobní hygieny a bezpečnosti při práci.

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (Havlínová a kol., 2008)

1. a) Všímá si jednotlivých detailů přírodnin a rostlin (listy, květy, stonky,...).
b) Vytváří z přírodnin dvou – i trojrozměrné estetické výtvary.
2. a) Neprosazuje se na úkor druhého.
b) Umí přijmout úkol.
c) Vyvíjí snahu o dokončení společného úkolu.
3. Ví, proč nejí a nepije při práci s rostlinným materiálem a proč si po činnosti myje ruce.

METODIKA

Časová dotace: Vlastní aranžování probíhá asi 20 minut. Lze vystřídat více skupin, v tomto případě je nutné zajistit dostatek materiálu.

Rostlinný materiál: Zajistí pedagog ve spolupráci s rodiči. Rodičům včas oznámí seznam potřebných rostlin: slunečnice, okrasné trávy, zelené listy dosny a „domácího štěstí“. Slunečnice lze pěstovat i na zahradě v mateřské škole. Dubové barvené listy se mohou nakoupit, patří mezi levnou zeleň.

Bezpečnost při práci: Před přípravou rostlinného materiálu do „květinového koutku“ pedagog důrazně upozorní na bezpečnost a hygienu práce. Při aranžování dbá na její důsledné dodržování (viz kap. 4.2).

Organizace: Vypichovaná miska většího rozměru je určena pro skupinovou práci (6–8 dětí). Začíná se přípravou nádoby. Během činnosti pedagog sděluje jednotlivé pracovní

kroky a děti se domlouvají na realizaci. Počty kusů zeleně a květů jsou zvoleny tak, aby každé dítě mělo možnost se zapojit.

Závěr: Po společné dohodě s dětmi umístí pedagog kompozici na vhodné místo v mateřské škole. Aranžmá bude sloužit k dekoraci interiéru.

PRACOVNÍ POSTUP

1. Příprava „květinového koutku“ spočívá ve třídění materiálu asi po osmi kusech, kterou provede pedagog, případně s některými vybranými dětmi. Pedagog uřízne dle velikosti nádoby aranžovací hmotu a namočí ji do vody. Pro zvýšení savosti ji propíchá drátem.
2. Listy dosny slouží ke zhotovení vlastní nádoby. Dítě zarovná řapík i s částí listu, druhý konec listu zůstane špičatý. Listy se nalepují po vnějším obvodu nádoby. Pomocí lepící gumy přilepí zastřiženou část listu na plastovou misku. Druhý konec listové čepele ohne směrem k nádobě a opět přilepí. Další dítě zasune rovnou část listu pod již nalepenou ohnutou část předchozího listu a pokračuje stejným způsobem. Děti se střídají do pokrytí celého obvodu nádoby.
3. Dítě zasune vlhkou aranžovací hmotu do připravené nádoby.
4. Každé dítě uchopí list „*domácího štěstí*“ a sroluje ho asi do poloviny listové čepele, malou sešíváčku vloží do ruličky a ze spodní části listu ji sešije. Tyto listy vypichují děti do florexu těsně nad nádobou po celém obvodu.
5. Barvené dubové listy děti jednotlivě odstříhnout od větve a aranžují je hned nad listy „*domácího štěstí*“.
6. Děti postupně vypichují květ slunečnice se stonkem o délce 50 cm do středu nádoby.
7. Všechny květy děti sváží přírodním lýkem. Pedagog přidrží suk a dítě dokončí svázání.
8. Děti vypichují stonky okrasných trav těsně k holým stonkům slunečnic. Trávu si předem zkrátí na různou délku.
9. Prázdný prostor ve spodní části děti vyplní aranžováním květů slunečnic, které jsou předem seříznuté pedagogem na délku 7–10 cm.
10. Zhodnocení práce: „Které rostliny nebo přírodniny vás zaujaly? A proč? Jak se vám pracovalo s ostatními kamarády? Co se vám při aranžování líbilo – nelíbilo? Myslíte, že může tato dekorace někomu udělat radost? A proč? Kde bychom ji mohli umístit, kde by se vám líbila vystavená? A proč?“
11. Po společné domluvě pedagog umístí květinové aranžmá a dolije vodu do nádoby.
12. Pedagog spolu se všemi dětmi uklízí pracovní prostor.

ROSTLINNÝ MATERIÁL, POMŮCKY A NÁŘADÍ

dochan psárkovitý – Pennisetum alopecuroides

kořenokvětka – Aspidistra elatior „domácí štěstí“

dosna – Canna

slunečnice roční – Helianthus annuus

dub letní – Quercus robur (barvený)

Nůžky se zaoblenými hroty, malá sešívačka, lepící guma, nůž, plastová miska, florex, lýková stuha, příp. lesk na listy.

EVALUACE

- 5 dětí si všímalo detailů a vlastností jednotlivých rostlin a pojmenovávaly je. Nejvíce je zaujal hebký povrch květenství a zároveň drsné listy okrasné trávy a červené zbarvení listů dubu.
- Všechny děti se ve skupině domlouvaly a společně vytvořily prostorovou kompozici.
- Děti dokážou vyslovit nahlas důvody, proč nejí a nepijí při práci s rostlinným materiálem a proč si po ukončení činnosti myjí ruce. Přesto doporučuji stále připomínat a dbát na důsledné dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce.

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ

- Pro většinu dětí je aranžovací hmota objevem nového materiálu.
- Některé děti nedostatečně zapíchnou rostliny do florexu, ty pak mohou předčasně uvadnout z důvodu nedostatku vody.
- Návrhy dětí pro vystavení kompozice směřovaly ke společným prostorům, protože chtěly, aby ji viděli i rodiče a prarodiče.
- Tato dekorace je časově nenáročná na přípravu materiálu, rozmanitost druhů rostlin i na zpracování.

7.5 Metodický list č. 5 „Štědrovečerní nadílka“ (svícen)

MOTIVACE

Kdo to přišel mezi nás?
Santa Claus, či děda Mráz?
Dárky nosí českým dětem
Ježíšek, co svět je světem.

Foto č. 21 Svícen na kůře
(Vlčková, 2010)

Foto č. 22 Svícen z chvojí
(Vlčková, 2010)

NÁMĚTY PRO ROZHOVOR S DĚTMI

Štědrovečerní nadílka: „*Jak u vás doma probíhá štědrovečerní nadílka? Ozve se z pokoje cinkání zvonku? Rozsvítí se světélka na stromečku? Nebo zaslechnete hrát melodii některé vánoční koledy? V některých rodinách se chodí po večeři děti s tatínkem nejprve podívat ven, kde všude už Ježíšek byl. A jinde, hlavně na venkově, dávají před vrata trochu sena. Věří, že Ježíšek přijede na malém oslíkovi. Oslík se zdrží u sena a Ježíšek tak bude mít čas dát pod stromeček hodně dárků.*“

Rozdávání dárků: „*Také rozdávání dárků je v každé rodině jiné – někde rozdává dárky tatínek, někde maminka a někde děti, které již umí číst. Povězte kamarádům, jak si užíváte štědrovečerní nadílku u vás doma, a poslechněte si také, jak slaví Štědrý večer oni*“ (Kukal, Vinduška, 2010, s. 104).

MOTIVACE K ČINNOSTI

Snad v každé rodině začíná štědrovečerní nadílka společnou večeří. Ke štědrovečerní večeři jdeme slavnostně oblečení, možná potichu hrají vánoční koledy nebo voní purpura. Slavnostní atmosféru u večeře vytváří i vánoční dekorace, kterou je zejména vánoční svícen. Měly jste někdy doma o Vánocích svícen? Kdo by se chtěl stát aranžérským mistrem a vyrobit vánoční svícen, může se pustit do díla právě teď.

KOMPETENCE (Havlínová a kol., 2008)

1. Je zvědavý, má touhu poznávat.
2. Ochraňuje přírodu, cítí k ní odpovědnost a úmyslně ji nepoškozuje.
3. Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých.

DÍLČÍ CÍLE (Havlínová a kol., 2008)

1. Vědět o tradicích, zvycích a slavnostech.
2. Přizpůsobit své chování tak, aby jeho důsledky nepoškodily zdraví těch společenství, v nichž žije.
3. Vědět o významu dodržování osobní hygieny a bezpečnosti při práci.

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (Havlínová a kol., 2008)

1. Účastní se příprav oslav.
2. a) Je šetrný k věcem, které používá.
b) Hospodárně zachází s materiály.
3. Ví, proč nejí a nepije při práci s rostlinným materiálem a proč si po činnosti myje ruce.

METODIKA

Časová dotace: Je individuální, zpravidla stačí 20 minut na vlastní práci.

Rostlinný materiál: Pedagog ve spolupráci s rodiči zajistí čerstvé jehličnany (viz Rostlinný materiál dále) a doplňkové přízdoby (baňky, skořice celá, ozdoby ze slámy apod.). Sušené přírodniny pořizuje pedagog s dětmi při vycházkách venku během roku (jeřabiny, kůra, lišejníky, odkvetlé hortenzie). V rámci pracovní činnosti děti před aranžováním tvoří hvězdičky ze slaneého těsta a suší pomerančovou kůru.

Bezpečnost při práci: O bezpečnosti a hygieně při práci je důležité informovat před aranžováním, ale také často pravidla připomínat při činnosti a hlídat jejich dodržování. Je nutné děti upozornit, že svíčky, které použijí do svícnu, nebudou zapalovány.

Organizace: Děti pracují ve dvojicích. Pedagog nabídne dětem možnost vyrobit svícen na kůře nebo vypichovaný z chvojí. Určí bezpečné místo, kde bude sám používat tavnou pistoli. Přízdoby rozdělí do skupin tak, aby ladily barevně. Pokud chce dítě použít přízdoby z více skupin, pedagog naváže rozhovor o ladění barev a jejich kontrastech, avšak konečné rozhodnutí ponechá na dítěti. Dítě aranžuje přízdoby na kůru nebo jehličnany, pedagog je přilepí tavnou pistolí.

Závěr: Vánoční svícny jsou určeny k výzdobě stolů na předvánočním posezení s rodiči v mateřské škole. V ostatní dny byly umístěny na výstavě perníků, která právě v MŠ probíhala.

PRACOVNÍ POSTUP

1. Dítě se rozhodne, který svícen bude aranžovat a pedagog pomáhá vytvořit dvojici s dítětem stejného záměru.
2. Dětem, které pracují s jehličnany, pedagog ukáže stříhání větviček na délku 5–10 cm a odstranění jehlic z konce stonku. Upravené větvičky dítě vypichuje do vlhkého florexu tak, aby byla zakryta aranžovací hmota. Svíčky umístí do středu svícnu. Do zeleného základu děti aranžují přízdoby, které po dokončení pedagog přilepí tavnou pistolí.
3. Na kůru děti umístí svíčky a pedagog je přilepí tavnou pistolí. Přízdoby aranžují děti na kůru dle vlastní fantazie, po dokončení je pedagog přilepí.
4. Zhodnocení práce: „Proč vyrábíme vánoční dekorace? Cítíte se dobře v prostředí, ve kterém jsou aranžovány rostliny? Co to znamená pracovat s rostlinami opatrně? Co se vám při aranžování líbilo – nelíbilo? Jaká pravidla bezpečnosti při práci jsme museli dodržovat?“
5. Společná dohoda při umístění svícnu na výstavě perníků.
6. Pedagog se všemi dětmi uklízí pracovní místo.

ROSTLINNÝ MATERIÁL, POMŮCKY A NÁŘADÍ

sušené přírodniny:

hortenzie velkolistá – Hydrangea macrophylla

lišejník – Lichen

jeřáb obecný – Sorbus aucuparia

mechy – Bryophyta

kůra z borovice

čerstvé rostliny:

aukuba japonská – Aucuba japonica

tis červený – Taxus baccata

cypríšek Lawsonův – Chamaecyparis lawsoniana

zimostráz obecný – Buxus sempervirens

přízdoby:

hvězdičky ze slaneého těsta

sušené plátky pomeranče

ozdoby ze slámy

svíčky

skořice celá

vlašské ořechy

korálky

Zahradnické nůžky, nůžky se zaoblenými hroty, tavná pistole.

EVALUACE

- Všechny děti zacházely s přírodním materiálem šetrně.
- Děti pracovaly hospodárně s materiálem tak, že se ve dvojicích domlouvaly, aby všichni měly dostatek potřebného materiálu.
- Výrobou svícnu se děti podílely na přípravě oslav vánočních svátků.
- Děti dokážou vyslovit nahlas důvody, proč nejí a nepijí při práci s rostlinným materiálem a proč si po ukončení činnosti myjí ruce. Přesto doporučuji stále připomínat a dbát na důsledné dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce.

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ

- Při aranžování přišlo dítě, které již svícen dokončilo, a nabízelo domácí perníky ostatním kamarádům. Vyzvala jsem děti k připomenutí pravidel a všechny děti dokázaly pravidla bezpečnosti při práci vyslovit nahlas. Je nutné často upozorňovat na bezpečnost a hygienu při práci, aby byl vytvořen správný návyk.
- Z rozhovorů při zhodnocení práce dětí vyplynulo, že v rodině na vánočním stole svícen většinou není. Možná je, ale pokud se dítě nepodílí na jeho tvorbě, nemusí si ho všimnout.

8. Diskuze

RVP PV vyžaduje pro vzdělávání ve 21. století u dětí aktivní činnosti na základě prožitků. Při realizaci souvislé pedagogické praxe v rámci studia v navštívených fakultních mateřských školách jsem zjistila, že pedagogové nabízejí dětem množství činností a ponechávají na dětech, aby si z nabízených aktivit svobodně vybraly. Dětem bylo umožněno, aby byly aktivní, mohly se realizovat a činnosti dělaly samy. Děti byly podporovány v samostatnosti, ve způsobu zpracování vlastních nápadů, a tím vedeny k uplatňování představivosti, fantazie a tvořivosti. Domnívám se, že existuje široká paleta činností, které umožňují dětem rozvíjet své vnímání (aranžování mezi tyto činnosti patří).

Netřeba snad připomínat, že existují publikace, které se týkají lidových tradic, zvyků a svátků během roku. Jejich součástí jsou náměty nejrůznějších činností, jež jsou vhodné pro děti předškolního věku. Aktivity jsou zaměřeny především na propojení literárních, výtvarných, hudebních, pracovních a pohybových činností. Aranžování je zastoupeno velice zřídka, a proto se domníváme, že vzniklé materiály jsou originály, které jsme neměli možnost diskutovat s literaturou.

V teoretické části je uveden přehled jedovatých rostlin dle Nováka (2004) a seznamy alergenních rostlin dle Nováka a Novákové (2010). Tento materiál se nám jevil jako uživatelský, a proto uvedené informace byly konfrontovány s odbornými zdroji, jako např. Baloun (1989) a www.biolib.cz. Je zřejmé, že seznamy nebezpečných rostlin nejsou úplné, přesto se domníváme, že by práce mohla být inspirací pro učitelky mateřských škol. Stejně tak přehled rostlinného a technického materiálu vhodného k aranžování (kap. 3.6 a 3.7), který je možné v praxi dále rozšiřovat.

Předpokládáme, že kapitolu Bezpečnost práce by každý pedagog upravil dle regionu a podmínek vzdělávání školy, a to zejména věcných podmínek, týkajících se přítomnosti alergenních a jedovatých rostlin ve venkovních prostorách mateřské školy.

Názory a reakce rodičů při vyplňování Prohlášení (viz přílohy) byly buď pozitivní nebo se rodiče nevyjádřili a formulář vyplnili. Fixace bezpečnostních a hygienických návyků u dítěte při práci s rostlinným materiálem byla u dvou rodičů oceněna slovy: „To je jediné dobře.“

Metodické listy byly připraveny pro děti ve věku 4–6 let, avšak ověřovány byly pouze u skupiny dětí, které jsou označovány v mateřské škole jako „předškoláci“. Jelikož skupina byla v počtu 6–8 dětí, nelze říci, že metodické listy jsou použitelné pro všechny děti mateřských škol. Lze však konstatovat, že metodický list č. 2, 4, 5 zvládly všechny

děti. Při realizaci metodického listu č. 3 neměli 2 chlapci odvahu začít s tvořením kytice. Problém by mohl být vyřešen nabídkou odlišného zpracování rostlinného materiálu (např. vypichování do florexu). Při ověřování metodického listu č. 1 byla před zahájením činnosti problémem komunikace s dětmi. Při vlastní činnosti se již děti „rozpovídaly“. Problémem mohl být ostych a respekt z osoby, kterou neznaly.

Při testování metodických listů se jevílo, že u několika dětí vzbuzovaly zájem samotné rostliny. Asi dvě děti ze skupiny byly zaměstnány pozorováním a zkoumáním rostlin více, než tvorbou výsledného díla. Manipulace s živým materiálem může děti motivovat ke zkoumání barev, tvarů, vůní, křehkosti a dalších vlastností.

Při realizaci všech navržených metodických listů nenastal větší problém s bezpečností a hygienou při práci s nebezpečnými rostlinami. Vyplývala zkušenost, která značí neustálou potřebu připomínat uvedená pravidla a dbát na jejich důsledné dodržování. Domnívám se, že děti nemají zažité hygienické návyky při práci s rostlinným materiálem, zejména nejíst a nepít při kontaktu s rostlinami a po činnosti si umýt ruce. Např. metodický list č. 5 byl realizován v předvánočním čase. Přestože jsem před zahájením činnosti informovala o bezpečnosti a hygieně, tak dívka, která již dokončila práci, přišla nabídnout ostatním kamarádům v krabičce domácí perníčky. Proto jsem znovu dětem připomínala bezpečnostní pravidla. Všechny děti včetně dívky, která pravidla porušila, si vzpomněly a dokázaly je říci nahlas.

Metodické listy předkládáme pedagogické veřejnosti k ověření a diskuzi a doporučujeme k dalšímu výzkumu s větším počtem respondentů.

ZÁVĚR

Během studia na Střední zahradnické škole v Brně – Bohunicích jsem získala především teoretické znalosti z oboru aranžování a vazby. Jako student jsem se podílela na realizaci tematických výstav, pořádaných školou. Při práci v květinářství jsem tyto znalosti obohatila o praktické zkušenosti. Jako zdroj inspirace mi sloužily semináře, pořádané floristy z Holandska. Po zahájení studia na Pedagogické fakultě MU jsem využila možnost navštěvovat volitelné předměty Aranžování a úprava školních prostor. Díky odbornému vedení jsem se začala zamýšlet nad využitím vlastních zkušeností z aranžování a vazby k podpoře a rozvoji kompetencí u dětí předškolního věku.

Po praktické přípravě v rámci volitelných kurzů a prostudování odborné literatury jsem se rozhodla pro výběr tématu bakalářské práce na katedře biologie Pedagogické fakulty MU k tématu aranžování pro zdraví. Na základě vlastní zkušenosti z praxe ve fakultních mateřských školách, se domnívám, že metoda aranžování v mateřských školách je využívána minimálně.

Cílem bakalářské práce bylo navrhnout několik aranžérských postupů pro děti předškolního věku v regionu a otevřít diskuzi o případném zařazení aranžování mezi metody prožitkového učení, jež vedou k rozvoji osobnosti dítěte v integrovaném vzdělávání. Protože se děti setkávají ve svém okolí s nebezpečnými rostlinami, pokusila jsem se propojit i problematiku bezpečnosti a hygieny při styku s jedovatými, alergenními či jinak nebezpečnými rostlinami. Experimentem bylo neizolovat děti od styku s nebezpečnými rostlinami, ale systematicky a důsledně vštěpovat dětem bezpečnostní a hygienické návyky již v předškolním věku.

V teoretické části jsem se pokusila definovat klíčové pojmy důležité pro bakalářskou práci. Jsou zde popsány kompetence a typy inteligence, které se mohou u dítěte aranžováním a vazbou rozvíjet. Dále jsou uvedeny tradice a zvyky, zejména ty, při kterých lze využít aranžování a vazbu v mateřské škole. V kapitole „Krása, aranžování, floristika“ je popsána teorie, se kterou se pracuje v praktické části. Součástí kapitoly o bezpečnosti práce jsou přehledy nebezpečných rostlin. Domnívám se, že pro praxi v mateřské škole by mohly být důležité vlastní zkušenosti, získané pozorováním dětí při práci, a doporučení pro bezpečné aranžování v MŠ. Tím byl splněn cíl: vyzkoušet aranžování s nebezpečnými rostlinami u dětí předškolního věku.

V praktické části je popsána metodika práce s dětmi. Ve výsledcích jsou metodické listy, které byly zpracovány s ohledem na nebezpečné rostliny, přírodniny

a regionální zvyky. Na stejném místě jsou uvedeny možnosti, jak zapojit děti a rodiče při sběru rostlinného materiálu. Doporučené aranžérské postupy by měly podporovat rozvoj rozmanitých inteligencí dítěte. Domníváme se, že při nich bude rozvíjena zejména inteligence verbální, logicko – matematická, interpersonální, intrapersonální a přírodní. Ostatní typy inteligence lze u dítěte podporovat v rámci integrované výuky a v návaznosti na určené téma obohatit aranžérské aktivity o činnosti výtvarné, hudební, pohybové a další. Při realizaci metodických listů lze zohlednit i environmentální hledisko a používat k aranžování princip recyklace odpadového materiálu. Např. při výrobě vlastní nádoby (kap. 7.1), místo květináče použít kelímek od jogurtu či margarínu. Při ověřování metodických listů se vycházelo vstříc dítěti, jeho momentálním požadavkům a individualitě každého dítěte. Domníváme se, že hlavní cíl bakalářské práce – připravit metodický materiál pro pedagogy a ověřit použitelnost vybraných technik aranžování – byl splněn.

Konkrétní metodické listy byly testovány s dětmi předškolního věku z řad „předškoláků“, u nichž byly jejich dovednosti sledovány. Necháváme na učiteli, zda navržené metody vyzkouší s mladšími nebo staršími dětmi. Lze konstatovat, že navržené aranžérské postupy zvládly všechny děti. Některé na úrovni dokončení svého díla, spolu s návrhy na jeho umístění. Jiné na neméně důležité úrovni zkoumání rostlinného materiálu. Tím byl splněn nejen cíl sledovat dovednosti při aranžování u dětí předškolního věku, ale také cíl umožnit poznávat a obdivovat rostliny, jako součást živé přírody. Ukázalo se, že při práci s rostlinami lze zvyšovat zájem o přírodu a její ochranu.

V příloze jsou navrženy formuláře, týkající se souhlasu rodičů s fotografováním dětí při realizaci metodických listů v Mateřské škole Tvarožná, na jejichž základě uděluje ředitelka Mgr. Yvona Hrbáčková souhlas s fotografováním dětí. Dále zde lze nalézt prohlášení, v němž rodiče souhlasí, aby jejich dítě přišlo do styku s nebezpečnými rostlinami. V prohlášení rodiče doplňují informaci o sledovaných alergických reakcích dítěte. Doporučujeme, aby tyto formuláře byly konzultovány s právníkem.

Doufáme, že vytvořené materiály budou využitelné v pedagogické praxi, a tím budou sloužit dětem k zajištění bezpečnosti v podobě prevence – rozpoznávání nebezpečí v jejich okolí. Současně předpokládáme, že se budou u dětí při těchto činnostech rozvíjet požadované klíčové kompetence dle RVP PV, a to tvořivými metodami, jako je aranžování a vazba.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá problematikou využití aranžování a vazby pro mateřskou školu s využitím nebezpečných rostlin.

Kapitoly teoretické části definují klíčové pojmy pro tuto práci. Stručně je uveden přehled kompetencí a inteligencí, které mohou být u dítěte aranžováním a vazbou rozvíjeny. Jsou popsány tradice a zvyky, zejména ty, které mohou být využitelné pro aranžování a vazbu v mateřské škole. Dále je uvedena základní teorie k aranžování, vhodný rostlinný materiál, technické a doplňkové materiály. Součástí kapitoly Bezpečnost práce jsou přehledy nebezpečných rostlin.

Praktická část obsahuje metodiku navržených aranžérských postupů. Výsledky jsou zpracovány v podobě metodických listů a jsou doplněny fotografiemi.

Cílem bakalářské práce je připravit metodický materiál pro pedagogy a ověřit použitelnost vybraných metod a technik aranžování u dětí předškolního věku.

THE SUMMARY

My bachelor work deals with seasonal flower arrangements in nursery schools with the use of hazardous plants.

A theoretical part chapters define key points for this work. There is a summary of skills and intelligence which can be developed when children make flower arrangements. I describe traditions and habits, especially those, which can be used for flower arrangements in nursery schools. There is also introduced an elementary arrangement theory, appropriate plant material, technical and complementary materials. A chapter called Work Security contains a hazardous plants summary.

A practical part contains methodology of proposed arrangement techniques. The results are compiled as methodical sheets with photographs.

The aim of my bachelor work is to prepare a methodical material for teachers. I would also like to check usability of chosen methods and techniques for preschool children.

OBRAZOVÁ DOKUMENTACE

- Obr. č. 1 Výrazové možnosti jednoho bodu na ploše (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 2 a Rovnoběžná linie (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 2 b Linie vzájemně se křížící (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 2 c Diagonální linie (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 2 d Pokroucené linie (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 3 Barevný kruh (Hessayon, 2000)
- Obr. č. 4 Soulad estetických prvků s dominantou listu Alocasie (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 5 Sedm základních principů kompozice (Hessayon, 2000)
- Obr. č. 6 Symetrická úprava (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 7 Asymetrická úprava (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 8 Příklady rostlin s různou texturou (www.chovatelka.cz, 2011)
- Obr. č. 9 Pravidlo zlatého řezu „3:5“ (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 10 Různorodost textury (www.kvetinybrno.cz, 2011)
- Obr. č. 11 Originalita (www.kvetinybrno.cz, 2011)
- Obr. č. 12 Základní aranžovací styly (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 13 Dekorativní styl I (www.etrend.sk, 2011)
- Obr. č. 14 Dekorativní styl II (www.etrend.sk, 2011)
- Obr. č. 15 Aranžmá ve vegetativním stylu (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 16 Vazba ve vegetativním stylu (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 17 Extravagance (Ševčíková, 2009)
- Obr. č. 18 Klasika (www.olx.cz, 2011)
- Obr. č. 19 Paralelní styl I (www.kvetinymatuska.cz, 2011)
- Obr. č. 20 Paralelní styl II (www.floristikaweb.cz, 2011)
- Obr. č. 21 Kombinovaný styl (www.gardenart.cz, 2011)
- Obr. č. 22 Kontaktní alergická fotodermatitida (www.ulekare.cz, 2011)

Údaj v závorce označuje citovaný zdroj.

PŘEHLED FOTOGRAFIÍ

- Foto č. 1 Radost dětí při aranžování (Vlčková, 2010)
- Foto č. 2 Děti v MŠ floristy (Vlček, 2010)
- Foto č. 3 Vazba v mateřské škole (Vlčková, 2010)
- Foto č. 4 Aranžmá v mateřské škole (Vlčková, 2010)
- Foto č. 5 Ukázka jednostranné kytice v MŠ (Vlčková, 2010)
- Foto č. 6 Ukázka kulaté kytice v MŠ (Vlčková, 2010)
- Foto č. 7 Aranžování v MŠ do mělké nádoby (Vlčková, 2010)
- Foto č. 8 Svícen z chvojí v MŠ (Vlčková, 2010)
- Foto č. 9 Adventní věnec v MŠ (Vlčková, 2010)
- Foto č. 10 Svícen na kůře v MŠ (Vlčková, 2010)
- Foto č. 11 Vlastní nádoba (Vlčková, 2010)
- Foto č. 12 Mateřská škola Tvarožná (Vlčková, 2010)
- Foto č. 13 Tulipány v MŠ (Vlček, 2010)
- Foto č. 14 Narcisy v MŠ (Vlček, 2010)
- Foto č. 15 Kytičky ve vlasech (Vlčková, 2010)
- Foto č. 16 Děti v krojích (Vlčková, 2010)
- Foto č. 17 Vazba chlapce (Vlčková, 2010)
- Foto č. 18 Vazba děvčete (Vlčková, 2010)
- Foto č. 19 Výsledná kytice (Vlčková, 2010)
- Foto č. 20 Vypichovaná miska (Vlčková, 2010)
- Foto č. 21 Svícen na kůře (Vlčková, 2010)
- Foto č. 22 Svícen z chvojí (Vlčková, 2010)

Údaj v závorce uvádí jméno autora fotografie.

PŘEHLED POUŽITÝCH ZDROJŮ

Tištěné zdroje

BALOUN, Jan a kol. *Rostliny způsobující otravy a alergie*. 1. vyd. Praha : Avicenum, zdravotnické nakladatelství, 1989. 276 s. ISBN neuvedeno.

DYTRTOVÁ, Radmila. *Aranžování a dekorace z rostlin*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2003. 81 s. ISBN 80-247-0697-0.

GARDNER, Howard. *Dimenze myšlení : Teorie rozmanitých inteligencí*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 400 s. ISBN 80-7178-279-3.

HAVLÍNOVÁ, Miluše a kol. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. 3. vyd. Praha : Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-487-8.

HESSAYON, D.G. *Aranžování květin*. 1. vyd. Praha : Beta - Dobrovský, 2000. 127 s. ISBN 80-86278-88-3.

HIKLOVÁ, Ivana. *Využití aranžování jako alternativní metody výuky na základní škole*. Diplomová práce, Brno : Masarykova univerzita, 2005. 124 s.

HILLIER, Malcolm. *Květiny: umění aranžování*. 2. vyd. Banská Bystrica: Nakladatelství Slovart, s.r.o., 2007. 192 s. ISBN 978-80-7209-916-0.

JIRÁSEK, Václav a kol. *Atlas léčivých rostlin*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 368 s. ISBN neuvedeno.

KARÁSKOVÁ, Ilona; IVANČÍKOVÁ, Barbora. *Aranžování květin*. 1. vyd. Brno : Computer Press, a.s., 2006. 80 s. ISBN 80-251-1280-2.

KUBÍČKOVÁ, Dagmar a kol. *Vazačství a aranžování květin*. 1. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1978. 283 s. ISBN neuvedeno.

KUKAL, Petr; VINDUŠKA, Jan. *Hovory a hrátky se zvyky a svátky*. 1. vyd. Praha : Portál, 2010. 120 s. ISBN 978-80-7367-696-4.

LANGEROVÁ, Petra. *Floristika*. Ostrava-Mariánské Hory : Anagram, 2007. 48 s.

MATUŠKA, Petr. *Aranžování květin*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2004. 144 s. ISBN 80-251-0156-8.

MEJZLÍKOVÁ, Magdaléna. *Využití aranžování jako alternativní metody používané ve speciálních školách*. Diplomová práce, Brno : Masarykova univerzita, 2004. 101 s.

NEWDICKOVÁ, Jane. *Aranžování květin*. 1. vyd. Praha : Svojtka a Vašut, 1997. 108 s. ISBN 80-7180-013-9.

NOVÁK, Jan. *Jedovaté rostliny: v bytě a na zahradě*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2004. 81 s. ISBN 80-247-0716-0.

NOVÁK, Jan; NOVÁKOVÁ, Helena. *Alergenní rostliny*. 1. vyd. Praha : Euromedia Group, k.s. - Knižní klub, 2010. 264 s. ISBN 978-80-242-2591-3.

POKORNÝ, Jan. *Aranžování a vazba květin*. 2. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1971. 199 s. ISBN 07-017-71-04/45.

SKOUPÁ, Kateřina; VÁGNEROVÁ, Jitka. *Aranžování květin* 1. vyd. Třebíč : Akcent, 2008. 103 s. ISBN 978-80-7268-501-1.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas : zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. 1. vyd. Olomouc : Rubico, 2005. 118 s. ISBN 80-7346-050-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Jaro : zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. 1. vyd. Olomouc : Rubico, 2007. 128 s. ISBN 978-80-7346-074-7.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Léto a podzim : zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. 1. vyd. Olomouc : Rubico, 2006. 126 s. ISBN 80-7346-066-1.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce : původ, zvyky, koledy, hry a náměty*. 1. vyd. Olomouc : Rubico, 2004. 117 s. ISBN 80-7346-033-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Velikonoce : původ, zvyky, hry, pohádky, návody a náměty*. 2. vyd. Olomouc : Rubico, 2004. 125 s. ISBN 80-7346-044-0.

VÍT, Josef a kol. *Květinářství*. 3. vyd. Praha : Květ, 2001. 439 s. ISBN 80-85362-41-4.

Elektronické zdroje

BioLib [online]. c1999-2011, [cit. 2010-11-5]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id14871/>

eMagazíny.CZ s.r.o. [online]. c2011, [cit. 2011-01-10]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.chovatelka.cz/dum-a-bydleni-clanek/aranzovaci-hmota-mnohostranny-pomocnik-pri-aranzov-30/>

FOJTÍKOVÁ, O. a kol. Multimedialní učebnice floristiky [online]. c2007, [cit. 2011-01-10]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.ucebnicefloristiky.cz/?q=node/11>

FRÝZOVÁ, I. Nebezpečné organismy [online]. c2009, [cit. 2011-02-21]. Dostupné na World Wide Web: https://is.muni.cz/auth/el/1441/jaro2009/MSBK_RPS/um/7693441/Nebezpecne_organismy.ppt?fakulta=1441;obdobi=4484;studium=439388;kod=MSBK_RPS#258,3,ROSTLINY ALERGENNÍ

Garden Art [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.gardenart.cz/gardenart.php?g=svatebky&i=51>

HUSZÁROVÁ, M. Květiny-Brno [online]. c2009-2010, [cit. 2011-01-11]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.kvetiny-brno.cz/gallery?gid=15>

KOTÁSEK, J. a kol. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice [online]. c2006, [cit. 2011-03-03]. Dostupné na World Wide Web: <http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>

Mateřské školky [online]. c2010, [cit. 2011-03-02]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.materskeskolky.cz/nskolka.php?mesto=Tvarožná&ide=1602&akce=preregistr>

MATUŠKA, P. Květiny Matuška [online]. c 2010, [cit. 2011-01-11]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.kvetinymatuska.cz/cz/sluzby/dekorace-firemnych-prostor/>

OLX [online]. c2006-2011, [cit. 2011-01-10]. Dostupné na World Wide Web: <http://kromeriz.olx.cz/floristicky-kurz-floristicky-kurz-vazba-a-aranzovani-kvetin-iid-21217248>

ONDRÁČKOVÁ, L. Vynášení smrti/Moreny [online]. c2008, [cit. 2011-03-07]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.slovane.cz/view.php?cislocianku=2008040002>

SMOLÍKOVÁ, K. a kol. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. c2004, [cit. 2011-03-03]. Dostupné na World Wide Web: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

ŠEVČÍKOVÁ, K. Aranžování nádob – vypichované misky [online]. c2009, [cit. 2011-01-12]. Dostupné na World Wide Web: https://is.muni.cz/auth/el/1441/podzim2009/Bi1BK_ARC1/um/Aranzovani_nadob.ppt?fakulta=1441;obdobi=4803;studium=439388;kod=Bi1BK_ARC1

ŠEVČÍKOVÁ, K. Floristická disciplína – kytice [online]. c2009, [cit. 2011-01-12]. Dostupné na World Wide Web: https://is.muni.cz/auth/el/1441/podzim2009/Bi1BK_ARC1/um/Kytice.ppt?fakulta=1441;obdobi=4803;studium=439388;kod=Bi1BK_ARC1

ŠEVČÍKOVÁ, K. Úvod do estetiky [online]. c2009, [cit. 2011-01-12]. Dostupné na World Wide Web: https://is.muni.cz/auth/el/1441/podzim2009/Bi1BK_ARC1/um/Uvod_do_estetiky.ppt?fakulta=1441;obdobi=4803;studium=439388;kod=Bi1BK_ARC1#256,1,Úvod do estetiky

ŠEVČÍKOVÁ, K. Základní floristické disciplíny a floristické styly [online]. c2009, [cit. 2011-01-12]. Dostupné na World Wide Web: https://is.muni.cz/auth/el/1441/podzim2009/Bi1BK_ARC1/um/Zakladni_floristicke_discipliny_a_styly.ppt?fakulta=1441;obdobi=4803;studium=439388;kod=Bi1BK_ARC1

TREND Holding, s.r.o. [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na World Wide Web: <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/kvetysk-dorucuje-na-den-matiek-inzercia.html>

U lékaře [online]. c2007-2011, [cit. 2011-02-21]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.ulekare.cz/clanek/pouceni-z-historie-epidemii-kontaktni-dermatitidy-3415>

PŘÍLOHY

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Prohlášení
- Příloha č. 2 Souhlas rodičů
- Příloha č. 3 Rozhodnutí
- Příloha č. 4 Fotodokumentace na CD

Příloha č. 1

PROHLÁŠENÍ

Souhlasím, aby moje dítě.....
při sběru rostlinného materiálu v přírodě a aranžování nebo vazbě v Mateřské škole
Tvarožná, přišlo do kontaktu s různými rostlinami.

Upozorňuji, že u dítěte byly / nebyly* sledovány tyto alergické reakce:

.....

Jelikož se dítě ve svém okolí denně bezprostředně setkává s nebezpečnými rostlinami (rostliny jedovaté, alergenní, nebezpečné trny atd.), je naší snahou v zájmu dítěte rozvíjet znalosti a dovednosti, vedoucí k bezpečnému jednání, jako prevence a ochrana vlastního zdraví.

Prohlášení je platné za těchto podmínek:

1. Pedagog má znalosti o nebezpečných rostlinách. Nebude při práci s dětmi používat rostliny prudce jedovaté a silně alergenní.
2. Dítě bude před každou činností s rostlinným materiálem seznámeno s bezpečností a hygienou při práci s nebezpečnými rostlinami.
3. Pedagog bude vždy respektovat informace rodičů o alergiích dítěte a při činnosti s rostlinným materiálem bude brát zřetel na tuto skutečnost.
4. Pedagog bude při každé činnosti důsledně dbát na dodržování bezpečnosti a hygieny dítěte a sám bude pro dítě kvalitním vzorem.

Podpis pedagogů:

.....
.....
.....
.....

Podpis rodičů:

.....
.....
Podpis ředitelky MŠ
.....

Ve Tvarožné 9. 3. 2010

* nehodící se škrtněte

Příloha č. 2

SOUHLAS RODIČŮ

Souhlasím, aby moje dítě.....
bylo fotografováno v Mateřské škole Tvarožná při činnostech, souvisejících s aranžováním
a vazbou květin pod vedením Bohdany Vlčkové (studentky Pedagogické fakulty v Brně).

Fotografie budou využity při řešení výzkumných úkolů na PdF MU, a to v tištěné
podobě i formou prezentace. K jinému účelu použity nebudou.

Ve Tvarožné 9. 3. 2010

.....

podpis rodičů

Příloha č. 3

ROZHODNUTÍ

Ředitelka Mateřské školy Tvarožná **Mgr. Yvona Hrbáčková** umožňuje **Bohdaně Vlčkové** (studentce Pedagogické fakulty v Brně) na základě souhlasu rodičů a v souvislosti s psaním závěrečné práce, fotografovat děti při aranžování a vazbě. Fotografie budou využity v řešení výzkumných úkolů na PdF MU, a to v tištěné podobě i formou prezentace. K jinému účelu použity nebudou.

Ve Tvarožné 23. 3. 2010

.....

ředitelka Mateřské školy Tvarožná